№ 104 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 19

1909

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 19 № 104

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная уп. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կօպէկ.

Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

(37-ՐԴ ՏԱՐԻ)

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

12 ամս. 10 ռուբ., 11 ամս. 10 ր., 10 ամս. 9 ր., 9 ամս. 8 ր., 7 և 6 ամս. 6 ր., 5 ամս. 5 ր., 4 ամս. 4 ր., 3 ամս. 3 ր., 2 ամս. 2 ր., 1 ամս. 80 կ. և առաքման ծախք՝ 20 կ.: Ամերիկա տարեկան 6 դոլլար, Եւրոպա 30 ֆրանկ, Պարսկաստան 10 րուբլի, Թիւրքիա 120 ղրուշ: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նախկին հասցէն և 40 կ. նամականիշ:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршалковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

(Շտաբնի փողոց, սեփական տուն)

Բանկի վերանորոգած և ընդարձակած զրահաւոր պահարանում վարձու տրվում են վտանգից ապահով արկղներ զանազան մեծութեան, թանգագին իրեղէններ պահելու համար, 7-ից մինչև 40 րուբլի տարեկան վարձագնով:
(և.) առ. 397. 3—3

Թիֆլիսի Ժողովարան

Երեքշաբթի, մայիսի 19 ին
Ձմերային շինութեան մէջ
տեղի կունենայ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՄԵՐԳ լարանուագների՝ Ֆիդլմանի և Պրեսմանի ղեկավարութեամբ:

ՊԱՐԵՐ

Հիւրերը, անդամների երաշխաւորութեամբ, վճարում են մուտքի համար—տղամարդիկ 1 ր., կանայք՝ 50 կ.:
452. 1—1

ՄՕՏ ՕՐԵՐՍ

ԲԱՑՎՈՒՄ Է

Դվօրցօվայա փող., Վրաց Ազնուականութեան տան մէջ, ուր գտնվում էր Բանկօվսկի այգին,

ԱՅԳԻ

ՌԵՍՏՕՐԱՆ

«ԻԺԱՆԷ» Ընկ.

Այգում կը նուագէ Թիֆլիսի Արքունական թատրօնի օպերային նուագախումբը պ. ՊԱԼԻԵՎԻ ղեկավարութեամբ՝ ցերեկով ժամը 2—4 և երեկ. ժ. 9—2 գիշերվայ:
(առ.) 451. 3—3

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

Մայիսի 20-ից ընդունում է հիւանդներ Կովկասեան հանքային Ջրերում:
Հասցէն՝ ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԻ, Վերխնիայա Կուրսօվայա փողոց, տ. Վվէդենսկու: Эссентуки, Верхняя Курсовая ул., дача Введенской.
(ե. հ. կ.) (ա.) 433. 10—3

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

Մայիսի 15-ից ընդունում է հիւանդներ Կովկասեան հանքային Ջրերում:
ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿ, Վերխնի Բուլվար, տ. Գիրէի, № 14. Пятигорскъ, Верхній Бульваръ № 14, д. Гирей.
(օ. մ.) (10 ա.) (10 վ.) 434. 20—3

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ

(ОБОИ)

ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼԻ

Ֆաբրիկայի

Գտնվում է Կայսրութեան բոլոր մեծ քաղաքներում:
Բաժանմունքը Թիֆլիսում—Գօլօվինսկի պր., 21, Արտիստ. Ընկ. շինութ.
Գները ֆաբրիկային են:
(և.) ա. 197. 25—10

ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ԹԻՒՐՔԻԱՆ

II

Անցեալ մեր յօդուածում մենք ցոյց տուինք, որ Հին Թիւրքիան չը կարողացաւ կատարել իր հպատակների վերաբերութեամբ այն պարտաւորութիւնները, որոնք դրված են ըստ էութեան ամեն մի բարեկարգ պետութեան վրա:

Երբ պետութեան մէջ կենտրոնական իշխանութիւնը մտնում է խստութիւններ և թուլացնում է առ հասարակ քաղաքացիական ազատութիւնը, դա շատ անախորժ և ցաւալի մի հանգամանք է ներկայանում հպատակների համար: Բայց մարդիկ դեռ տանում են այդ սահմանափակումները, յոյս տածելով որ մի քանի ժամանակից յետոյ կանցնի խստութիւնների շրջանը՝ փոխվելով աւելի բաւարար քաղաքացիական կեանքի: Իսկ ինչ ասի և ինչ անի հպատակը, երբ նրան ուղղակի ջարդում, կոտորում և մորթում են, նրա տուն ու տեղը հրդեհում և աւերում, նրա գոյութիւնը իսպառ ջնջում աշխարհի երեսից:

Հին Թիւրքիան բազմաթիւ անգամ գործադրել է ջարդերի և ջնջման սիստեմը: Եւ Մերձաւոր Արևելքի պատմութեան տխրագին էջերը լի են յունական, բուլգարական, հայկական ջարդերի և գժոխային արհաւիրքների նկարագրութիւններով:

Բայց ջարդերի կրկնութիւնը սահմանադրութեան օրերում—դա միայնպիսի յուսահատեցնող երևոյթ է, որ սպառնում է բոլորովին կտրել բարոյական կապը քաղաքացու և պետութեան միջև:

Թիւրքահայը կարող էր մի անգամ ևս անիծել հին ուրուականը և նայել Ադանայի կոտորածների վրա իբրև վերջին զոհի վրա, որ նրանից պահանջում են բարեկական բռնութեան արձագանքները. բայց նա սարսափով լըսում է, որ Փոքր-Ասիայի զանազան անկիւններում վայրենի բնազդներով օժտված տարրերը սրեր են սրում նըրա համար և սպառնալիքներ են կարդում նրան: Նա տեսնում է, որ Հին Թիւրքիան դեռ ապրում է ֆանատիկոս չարագործների և կուրացած խուժանների շարքերում: Եւ միթէ զարմանալի է, որ ողջակէզների առաջ կանգնած ժողովուրդը հարցեր է տալիս իրան և ուրիշներին՝ ինչպէս վերացնել չարիքը, ինչպէս խուսափել սարսափներից:

Անտարակոյս՝ իւրաքանչիւր օսմանեան ազգասէր պէտք է հասկանայ, որ ջարդերի սիստեմով Թիւրքիան պատրաստում է մահվան դատավճիռ և դագաղ իր պետութեան ինքնուրոյնութեան համար, որ կոտորելով մարդկանց և աւերի մատնելով թէ տեղական և թէ ուրիշ երկիրներին պատկանող հարստութիւնները նա միայն և միայն հերթական է դարձնում Թիւրքիայի բաժանման հարցը միջազգային ատեանի համար:

Եթէ ոչ անկեղծ սէրը դէպի կանոնաւոր բարեկարգ պետական կեանքը, գոնէ սեփական ինքնապաշտպանութեան զգացմունքը պէտք է թելադրէր Թիւրքիայի գործողներին ձեռք վերցնելու միշտ ջարդերի և աւերների ներքին քաղաքականութիւնից:

Եւ ինչպէս երևում է, համոզված պետական բարեկարգիչների թիւը փոքր է Թիւրքիայում և շատ շատերի վրա ազդում են միայն երկիւղները և այն վտանգները, որոնք կարող են առաջ գալ եւրոպական միջամտութիւնից:

Եւ մենք տեսնում ենք, թէ հէնց որ լուր տարածվեց Կ. Պօլսում, թէ հայ նորընտիր Կաթողիկոսը ռուսական թղթակիցների հետ իր ունեցած խօսակցութեան մէջ ակնարկել է ռուսական հովանաւորութեան մասին Թիւրքահայաստանի համար, մի որոշ ասպարէզ մտցվեց... տարեհան իւրաքանչիւրում է տեղի ունեցել թիւրքական քաղաքագիտական շրջաններում: Ի՞նչ է ասել Իզմիրլեան Կաթողիկոսը թղթակիցներին, այդ չը գիտենք ճշգրէն. չը գիտենք նոյնպէս, թէ որքան միջազգային հանգամանքները նպաստաւոր են Ռուսաստանի ներգործական միջամտութեան համար թիւրքական գործերում: Բայց նշանակալից է այն, որ Կ. Պօլսում համաքաղաքացիական, համերաշխ, համապետական, համագործակցական հանդիսաւոր ճառերից յետոյ՝ այսօր լըսվում են կազմալուծման, քայքայման, օտար միջամտութեան սպառնալիքներ:

Այդ բոլորը ցոյց է տալիս, թէ որքան կորստաբեր է այն զարտուղի ճանապարհը, որով ընթանում էր Հին Թիւրքիան, թէ որքան պատասխանատու է Նոր-Թիւրքիայի գործողների կոչումը իրանց հայրենիքի փրկութեան համար:

Օսմանեան սահմանադրութիւնը ապարէզ է տված՝ իբրև վերջին փորձը համոզելու, որ Թիւրքիան, իբրև ամբողջութիւն, կարող է դեռ պահպանել իր քաղաքական գոյութիւնը և գերիշխանութիւնը իր հպատակների վրա: Եւ եթէ սահմանադրական գործողների ոյժը կոտրվի, այն ժամանակ այլ ևս բարոյական փրկութիւն չը կայ Թիւրքիայի համար:

Անշուշտ շատ փափկանկատ է դարձել Թիւրքիայի քրիստոնեաների և մանաւանդ հայերի դրութիւնը: Հայկական գործողները պէտք է չափազանց լուրջ վերաբերվեն ընթացող քաղաքական դէպքերին և ամեն միջոց գործ դնեն, որպէս զի նորանոր զոհեր չը [illegible] որի մէջ նրանք ապրում են:

Ֆանատիկոսական և բարբարոսական բնազդներով օժտված տարրերի մէջ ապրող Թիւրքահայ ժողովուրդը պէտք է կշռի այն միջոցները և չափի այն քայլերը, որոնցով նա մտադիր է ղեկավարվել և ընթանալ այս ծանր պատմական շրջանում:

Ա. Քալանթար

ԱԴԱՆԱՅԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ադանայի կոտորածի քննիչ յանձնաժողովը մայիսի 10-ին մեկնեց դէպի Մերսին: Արդէն 50 հոգի յանցաւորներից ձերբակալվել են Մարաշում:

Ադանայում պատերազմական դատարանն սկսել է գործել խստութեամբ: Մինչև հիմա ձերբակալված են 149 մահմեդական: Խուզարկութիւնը անեբում շարունակվում է: Գողացված իրերը վերադարձվում են տէրերին: Պաշարողական դրութիւն է հրատարակված նաև Մարաշում:

Երիտասարդ-Թիւրքերի օրգան «Թանին» գրում է.

«Մաղթենք ի բոլոր սրտէ, որ Ադանայի կոտորածը տրագիկական վերջաբանը լինի այն ոճիրների, որոնք յաւիտենական անէծքի առարկայ եղան համիդական րէժիմի օրօք: Երբ հին րէժիմի ժամանակ այդպիսի ջարդեր տեղի էին ունենում, կառավարութեան առաջին հոգսն էր լինում ծածկել դէպքը, իբրև ոճրին մասնակից, իսկ օսմանեան նոր րէժիմը, որ ոչ մի կերպով մեղսակից չէ ոչ սպանութիւնների և ոչ կողոպուտների մէջ, պէտք չունի ծածկելու: Եւրոպական լրագիրների թղթակիցները զոհերի թիւը 20—30,000-ի են հասցնում, մինչ որ պաշտօնական աղբիւրների համեմատ 3—4000-ից չէ անցնում և մեռածների մէջ մահմեդականները աւելի շատ են քան հայերը: Բայց դրանից չենք ուզում եզրակացնել թէ ամբողջ պատասխանատուութիւնը հայերի վրա է ընկնում: Ով որ էլ լինի սկսողը, զոհերը բազմաթիւ են, և որովհետև բոլորն էլ միևնոյն հայրենիքի որդիքն են, բոլորն էլ օսմանցի են, մենք անխտիր լալիս ենք բոլորի համար»:

«Թիւրք» լրագիրը պատմում է մի ֆրանսիացու հերոսական վարմունքը Ադանայում: Պ. Շարտիէ—այսպէս է ֆրանսիացու անունը—ընդունել է բոլոր իրան դիմող հայերին, մեծ և փոքր, հարիւրաւոր անձ, իր տան մէջ, 3 օր 3 գիշեր պատսպարել և կերակրել է նրանց: Շրջապատի հրդեհը և ջարդը շարունակվում էր և մօտենում էր Շարտիէի տանը: Նոյն իսկ Յիսուսեան հայրերը, այս քաջասիրտ և անձնուէր կրօնաւորները, գրում են «Թիւրքի» հայ նամակագիրները, հազարաւոր անմեղների կեանքը փըրկելուց յետոյ, ամեն ինչ լափող կրակից պաշարված, միայն վերջին վայրկեանին դուրս են եկել իրանց այրվող տանից, իրանց կեանքը փրկելու համար: Այդ միջոցին պ. Շարտիէ մնացել է իր տան մէջ: Ֆրանսիական դրօշակը ձեռքին բռնած, նա արհամարհել է իրան եղած հրաւէրները, նոյն իսկ սպառնալիքը՝ դուրս գալ անից, նախապատիւ համարելով սպանվել իր պատսպարած անմեղների հետ, քան միայն իր կեանքը փրկելով միւսներին անպաշտպան թողնել և այս միջոցով աջողեցրել է բոլոր իր տանը ապաւինածներին ազատել հաստատուն մահից: Հանգստութիւնը տիրելուց յետոյ պատսպարեալները անվնաս դուրս են եկել նրա տնից:

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Սալօնիկ (ուշացած), 16 մայիսի

Յուլիսի 5-ին այստեղ տեղի կունենայ «Միութիւն և Առաջադիմութիւն» կօմիտէի կօնգրէսը: Կօմիտէի անդամներից մինի ասելով, կօնգրէսում պէտք է հաշիւ տրվի վերջին դէպքերի մասին, պարզվի ներկայումս ստեղծ-[illegible] միտէի գործունէութիւնը այդ դրութեան հետ, միջոցներ մշակվեն ապագայում սահմանադրական ազատութիւնները ամեն տեսակ ձեռնմխելիութիւնից պաշտպանելու համար: Կօմիտէը կը մնայ գաղտնի համախըմբում միայն իր զինուորական անդամների համար. ոչ-զինուորականները մտնելու են համանուն քաղաքական լեգալ կուսակցութեան կազմի մէջ: Մի յատուկ յանձնաժողով մշակում է նախագծեր երկու կօմիտէական կազմակերպութիւնների կանոնադրութիւնների համար: Կուսակցութեան ծրագիրը ենթարկվում է վերաքննութեան: Որոշ չափով կը գործադրվի ապակենտրոնացման սկզբունքը՝ սեպարատ ձգտումները չէզոքացնելու նպատակով՝ շրջանային ինքնավարութեան համար: Ծրագրի մէջ կը մտնեն առանձին ազգութիւնների ծրագիրների մի քանի կէտերը՝ այդ խմբակները երիտասարդ-Թիւրքերի կուսակցութեանը յարելու նպատակով: Այս ձեռնարկութեան աջողութիւնը ամբողջին կախված է երիտասարդ-Թիւրքերի շնորհքից և տակտից՝ թէ ինչ չափով նրանք կարող կը լինեն բաւարարութիւն տալ իրար թշնամի ազգութիւնների ձգտումներին և առանձնայատուկ շահերին: (Հ. Գ.)

Կ. Պօլիս, 16 մայիսի

Զինուորական մինիստրութեան մէջ՝ զօրքերին և ծովային վարչութեան մէջ՝ նաւաստիներին կարդացվեց սուլթանի խաթթը-հիւմայունը՝ հասցէագրված զօրքին և որով գովք է յայտնվում պատարար զօրքերի գործունէութեանը:

Մինիստրների օգնականների օրինագիծը վերջնականապէս ներկայացվեց պատգամաւորների պալատին:

Ուսկիւբի կօմենդանտ Հաջմի փաշան ձերբակալված և յանձնված է զինուորական դատարանին:

Լրագիրները տպել են Զաւիկօվի կենսագրութիւնը, իրանց կողմից համակրական խօսքեր նուիրելով: (Հ. Գ.)

Մահմուդ-Շէվքէթ փաշան ամենաեռանդուն միջոցների է դիմում Թիւրքիայի մայրաքաղաքը կասկածաւոր տարրերից ու րէակցիօներներից մաքրելու համար: Բազմաթիւ մեդրեսէները (տաճկական հոգևոր դպրոցները) և սեմինարիաները մանրամասնին խուզարկվում են երիտասարդ-Թիւրք ժանդարմների կողմից: Նրանցից շատերում գտնվում են զէնքեր, թղթեր, որոնք ոչ մի կասկած չեն թողնում, որ սուլթանը ինքն էր ղեկավարում հակայեղափոխական շարժումը և որ ջարդի առաջն առնվեց շնորհիւ Պօլսի շուտափոյթ գրաւման:

Շէվքէթ փաշան միաժամանակ խիստ միջոցներ է ձեռք առնում քիւրդերի դէմ, որոնք րէակցիայի գլխաւոր համախոհներն են և մինչև այսօր էլ մեծ վտանգ են ներկայացնում Կ. Պօլսի համար: Նրանց մի մասը կալանաւորվեց հէնց այն ժամանակ, երբ պատրաստվում էր թալանել հայկական թաղը: Կալանաւորվածները յանձնված են զինուորական դատարանի, որն արդէն հարիւրից աւելի դատավճիռներ է կատարել. («Г. М.»)

Ֆրանսիական մամուլը, պօլսական տեղեկութիւնների վրա հիմնվելով, այն կարծիքն է յայտնում, որ Շէվքէթ փաշայի միջամտութիւնը ներքին քաղաքականութեան գործերին անխուսափելիօրէն տանում է դէպի զինուորական դիկտատուրա:

Պարիզի քաղաքական շրջաններում այդ բարեգուշակ նշան չեն համարում:

Կ. Պօլսի կառավարութիւնը վերջապէս ձեռնարկել է վարչական բարենորոգումների գործին: Խօսում են, որ 27,000-ի չափ ծառայողներ քաղաքացիական ու զինուորական հաստատութիւններից շուտով պիտի արձակվեն:

Սուլթանի իրադէով վերացվում է «աւագ ներքինապետի» պաշտօնը, որն աւելի ազդեցութիւն ունի Թիւրքիայում, քան նոյն իսկ մեծ վէզիրը:

Թիւրք կառավարութեան բարձր շրջաններում մտադրութիւն կայ Կրետէին աւտօնոմիա տալ՝ բարձր կառավարիչ նշանակելով Թիւրքական ծագում ունեցող մէկին Կ. [illegible] Թիւրքիայի հետ կապած պահել: («Р. У.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Պետերբուրգ, 16 մայիսի

Թաւրիզի ռուսաց կայսերական ընդհանուր-հիւպատոսարանի կառավարիչը հեռագրում է մայիսի 14-ից.

«Հայ յեղափոխական Դաշնակցութիւն» կազմակերպութեան՝ տեղիս ռուսահպատակ անդամները մի զըրպարտիչ հեռագիր ուղարկեցին Ժընէվ «Դրօշակ» թերթին մեր զօրքերի վարքի մասին. բոլոր փաստերը մտացածին են և խեղաթիւրված: Մեր զօրքերի վարք ու բարքը շնորհալի է և կօրէկտ: (Հ. Գ.)

Թաւրիզ, 16 մայիսի

1500 քիւրդեր Բայազէտ աղայի առաջնորդութեամբ եկան Սօուջ-Բուլաղ: Յամառ լուր է տարածված, որ քիւրդերի հետ միասին եկել է նաև Թիւրքաց մի զօրամաս:

Ատրպատականի գեներալ-նահանգապետի պաշտօնի համար անցումանը առաջ է մղում շահի եղբայր պրինց Շօա-ուս-Սալթանէի թեկնածութիւնը:

Երկու ամսվայ ընդմիջումից յետոյ Ուրմիայից եկաւ հիւպատոսական պօստը: (Հ. Գ.)

Թաւրիզ, 16 մայիսի

Տեղական փոխ-նահանգապետ Իջլալիւլ-Միւլքը, գտնվելով ֆէդայիների ձեռքում, Սաթթար խանի և Բաղըր խանի ահից չի կարողանում խաղաղութեամբ զինաթափ անել ազգաբնակութեանը: Մի քանի հեռաւոր քաղաքամասերում վերստին երևացին զինված ֆէդայիներ:

Սաթթար խանի և Բաղըր խանի տներում առաջվայ նման գտնվում են մի քանի տեսակ զէնքեր:

Հօկմաբադ թաղում այս օրերս տեղի ունեցաւ զինված ընդհարում ֆէդայիների երկու թշնամի կուսակցութիւնների միջև: Այնտեղ ուղարկված փոքրիկ ռուսական զօրամասը ոչընչացրեց մի քանի պատնէշներ և գրաւեց շատ զէնքեր: Զօրամասի գործունէութիւնը խաղաղ ազգաբնակութեան վրա թողեց լաւ տպաւորութիւն: (Հ. Գ.)

Թէհրան, 17 մայիսի

Ընտրողական օրէնքը ուղարկվեց գաւառական անջումաններին նրանց կարծիքը իմանալու նպատակով։ Այս օրէնքով պատգամաւորների թիւը լինելու է 120։ Թէհրանը ունենալու է 15, նախկին 60-ի փոխարէն։ Ընտրութիւնները երկաստիճան են։ Հաստատվում է ստացուածքային ցէնզ, բայց պահանջվում է գրագէտ լինել։

Թէհրանի զօրքի մի մասը բանտ նստեց Թօփխանա հրապարակի վրա, պահանջելով վճարել ռոճիկները։

Թէհրան վերադարձաւ Խօրասանի գեներալ նահանգապետ պրինց Նաիր-ուդ-Դովլէն։ Նրան փոխարինող նշանակվեց Ռուկն-ուդ-Դովլէն։

—

Թաւրիզ, 17 մայիսի

Երէկ ձերբակալեցին անջումանի մի ռուսահպատակ անդամի։ Այդ ձերբակալութեան տպաւորութեան տակ գիշերս Սաթթար-խանը և Բաղըր-խանը մի քանի կողմնակիցներով բատ նստեցին Թիւրքաց հիւպատոսարանում։

Այսօր ի պատիւ գեներալ Սնարսկու և նրա շտաբի տեղի ունեցաւ պաշտօնական նախաճաշ ֆրանսիական դեսպանատան մէջ։ (Հ. Գ.)

—

Ղազվին, 12 մայիսի

Այստեղ տեղի է ունենում յեղափոխական շարժման լիկվիդացիան։ Քաղաքում տիրում է հանգստութիւն։ Բոլոր տները զարդարված են կարմիր դրօշակներով։ Տեղեկութիւն ստացվեց, որ շահի ու սիփեհդարի միջև հաշտութիւն է կայացել։

Այսօր ռուսաց հիւպատոս Ռոմանովսկին այցելեց սիփեհդարին։ Վերջինս յայտնեց հիւպատոսին, որ լիովին բաւականանում է սահմանադրութեամբ, շնորհակալութիւն յայտնեց ռուսական ու անգլիական դեսպանութիւնների Թէհրանում ունեցած գործունէութեան համար և հնազանդութիւն ցոյց տուեց նոր կառավարութեանը։

Սիփեհդարի ներկայացրած 10 կէտերը ընդունված են շահի կողմից, ուստի Թէհրանի վրա գնալու մասին մտածել անգամ հարկ չը կայ։

Սաթթար-խանը՝ Թաւրիզից և Սամսամ ուս-Սալթանէն՝ Սպահանից հեռագրով իրանց համաձայնութիւնն են տուել սիփեհդարին շահի հետ համաձայնութիւն կայացնելու կէտերի վերաբերմամբ։ («Р. Сл.»)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Լոնդոն.—Ուժեղ տպաւորութիւն է թողել Էդուարդ թագաւորի այն յայտարարութիւնը՝ թէ նա յոյս ունի, որ պառլամենտը կը շտապէ ընդհանուր զինուորագրութիւն մտցնել։ Այդ խօսքերը շաղկապում են մինիստրների տրտասանած յառի ճառերի հետ Եւրոպայի ընդհանուր քաղաքական դրութեան մասին։ («Г. М.»)

—

Բեռլին.—«Բեռլ. Տագեբ.» լրագրին հաղորդում են Բուդապեշտից, որ այնտեղ յամառ լուր է պտտում, թէ Ռումինիան մօտ ժամանակներս միանալու է եռապետական դաշնակցութեանը։ Այդ ուղղութեամբ առաջին քայլերը արել է գերմանական գահաժառանգը Բուխարեստում, իսկ վերջնական բանակցութիւնները կը վարի աւստրիական գահաժառանգ Ֆրանց-Ֆերդինանդը, որը դրա համար շուտով գնալու է Ռումինիա։ Դիպլոմատիական շրջաններում նոյնպէս հաւատացած են, որ ներկայումս Աւստրո-Ունգարիայի և Ռումինիայի միջև եղած զինուորական պայմանը կը փոխվի քաղաքական դաշինքի եռապետական դաշնակցութեան հետ միասին։ («Г. М.»)

—

Վիեննա.—Բելգրադից հեռագրում են, որ սերբիական կառավարութիւնը երևան է հանել մի դաւադրութիւն, որը ուղղված է սերբիական ու չերնոգորիական թագաւորական տների դէմ։ Սկսված են բազմաթիւ կալանաւորութիւններ։ Նկչիչում կալանաւորներից մէկը բանտում անձնասպանութիւն է գործել։ Աշնանը սկուպշչինային ներկայացվելու է օրինագիծ անիշխանականների դէմ։ («Р. С.»)

—

Բեռլին 15 մայիսի

Րէյխստագի ֆինանսական մասնաժողովի երէկվայ առաւօտեան նիստում նացիոնալ-լիբերալները, ազատ մտածողները և սօցիալ-դեմօկրատները յայտնեցին, որ նկատի առնելով ըստ կարգի մասնաժողովի մեծամասնութեան առաջարկութեան պատճառով վերսկսված կօնֆլիկտը, նրանք չեն կարող այլ ևս մասնակցել յետագայ նիստերին և հրաժարվեցին իրանց պարտականութիւններից։ Ապա ընդունվեց մեծամասնութեան առաջարկած ցերեկվայ նիստի օրակարգը։ Նիստին 28 անդամներից ներկայ էին 18-ը, բոլորն էլ մեծամասնութեան կուսակցութեան ներկայացուցիչներ։ Հակիրճ վիճաբանութիւններից յետոյ ընդունվեց լուսաւորութեան միջոցների վրա հարկ դնելու օրինագիծը։ (Հ. Գ.)

—

Սօֆիա.—Զինուորական մինիստրութեան մէջ տեղեկութիւն է ստացվել, որ թիւրքական սահմանապահ զինուորները գիշերը յարձակվել են Կօվանլիկում և Հասան-Թէփէյում գտնվող բօլգարական պահականների վրա և գրաւել նրանց։ Բօլգարական սահմանապահները օգնութիւն ստանալով ստիպել են թիւրքերին հեռանալ Հասան-Թէփէյից։ Բօլգարների կողմից կորուստ չէ եղել։ Այդ ընդհարմանը այստեղ լուրջ նշանակութիւն չեն տալիս։ («Г. М.»)

—

Պետերբուրգ, 16 մայիսի

Աւարտվեցին Պրագայի համալսարանական համագումարի կատարողական մասնաժողովի դրադմունքները։ Նա կայացրեց հետևեալ որոշումները։ Հիմք չը կայ հաստատել, թէ Աւստրո-Ունգարիայի կազմի մէջ մտնող սլաւօնական ազգերի հասարակական կարծիքի ներկայացուցիչները չեն կատարի իրանց բարոյական պարտքը Բօսնիայի և Հերցեգօվինայի սլաւօնական եղբայր ժողովուրդների վերաբերմամբ և չեն գործադրի հնարաւորութեան սահմաններում ջանքեր այն մասին, որ միւս ցրված երկիրների ժողովրդին տրվի ամենալայն ծաւալով ինքնավարութիւն և ազգային ու կուլտուրական զարգացման ազատութիւն։ Կօմիտէտը տածում է լի հաւատ, որ ամեն մի միջոց, ուղղված ճնշելու լեհ ազգութեան իրաւունքները ռուսաց կայսրութեան որևէ մասում, միահամուռ դիմադրութեան կը հանդիպէ ռուսաց հասարակական կարծիքի բոլոր լաւագոյն ներկայացուցիչների կողմից, որովհետև փոխադարձ թշնամութեան և երկպառակութեան ուժեղացումը երկու գլխաւոր սլաւօն ժողովուրդների միջև վնասակար է երկուսի համար էլ և հանուր սլաւօնականութեան շահերի համար և նիւթ կը տայ միայն նրա թշնամիներին։ Յանձնաժողովը յոյս ունի ապագայում վերացնել ռուս-լեհական տարաձայնութիւնները և բոլոր վիճելի խնդիրը ցանկալի լուծման հասցնել իրաւահաւասարութեան հողի վրա։ Յանձնաժողովը հետևեալ համասլաւօնական համագումարը նշանակել է 1900 թ. յունվարին։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 16 մայիսի

Սենատն անհետևանք թողեց Պետական Դումայի անդամ Պուրիշկևիչի վճռաբեկ բողոքագիրը, որ ենթարկվել էր մի ամիս բանտարկութեան տ. Ֆիլօսօֆօվային վիրաւորելու համար։ (Հ. Գ.)

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թաւրիզ, 10 մայիսի

Խաղաղութեան, ապահովութեան և առատութեան հրեշտակն է սաւառնում կարծէք Թաւրիզի մթնոլորտում։ Հրանօթների որոտը դադարել է բոլորովին. նոյնիսկ պատահական պայթիւններ չենք լսում։ Բացի .... կանց չենք պատահում և ոչ մի տեղ։ Քաղաքի ազգաբնակութիւնը կեանքի և գոյքի ապահովութիւն է զգում. փողոցներում կանոնաւոր ոստիկանութիւն է հսկում, մի բան, որ Պարսկաստանում երբեք գոյութիւն չէ ունեցել։ Առատութիւնը և էժանութիւնը յիշեցնում են հին տարիները։ Բազարը, առևտուրը սկսում են վերակենդանութեան նշոյլներ ցոյց տալ։ Քաղաքից հեռացած բնակիչները քիչ-քիչ վերադառնում են, հայ ընտանիքներից վերադարձողներ կան։ Համեմատական բարեկեցութիւնը խիստ մխիթարական է, բայց իսկական բարեկեցութիւնը դեռ շատ հեռու ապագայի գործ է։

Ռուսների գոյութիւնը քաղաքի ներքին գործերի և կառավարութեան վերաբերմամբ զգալի չէ։ Վիրաւորված զինուորի համար՝ թէպէտ 10,000 թումանի պահանջ էր դրված, բայց 3000 թումանով գոհացան։ Բացի մի կովկասցի ռուսահպատակ պարսկից, որի վրա զանազան ամբաստանութիւն կար և որը ձերբակալվեց և ուղարկվեց Ռուսաստան, ոչ ոք քաղաքական յանցաւոր չէ նկատված և չէ ձերբակալված։

Եթէ դրութիւնը այսպէս շարունակվի, քաղաքի խաղաղութիւնը նոր անակնկալներով չը վրդովվի, նամանաւանդ՝ եթէ կառավարական յայտնի չարագործները պատժվեն, ժողովրդի ֆէասներն ու զրկանքները բաւարարութիւն ստանան, երկիրը օրէնքներ ունենայ, կանոնաւոր վարչական հաստատութիւններ հիմնվեն, այդ դէպքում մեծ երախտագիտութեամբ պիտի յիշվի պարսիկ ժողովրդի ապագայ տարեգրութեան մէջ դաշնագիր պետութիւնների անունը։

Ադանայի սուկումները ցնցում են և այստեղի հայ հասարակութեանը, որ նոր է անցրել տագնապալից անցեալը՝ կրելով մեծ-ծամեծ զրկանքներ և նիւթական մեծ կորուստներ։ Այսուհանդերձ միաք կայ ընդհանուր գանձանակի մէջ և թաւրիզահայ լուման ձգելու՝ բարոյական և նիւթական պարտականութեան թէկուզ ձական մասը կատարած լինելու համար։

11 մայիսի

Այսօր դարձեալ լուսավառութիւն է յայտարարված։ Շահը կրկին սահմանադրական լրացումներ է արել։ Խոստումներն, երդումներն ու լուսավառութիւնները վերջ չունեն։ Ուրախալի կը լինէր, եթէ վերջին խոստումը և լուսավառութիւնը լինէր այսօրվանը։ Շահը ինչքան շատ է խոստանում, ինչքան սահմանադրութեան նժարն աւելի է թեքում, այնքան աւելի տենդագին են աւերում շահի մարդիկ գաւառները։ Փոխանակ սահմանադրական լրացումների, եթէ ժողովուրդը տեսնէր մի Ռահիմ խանի կամ Սամադ խանի ձերբակալված և դատի ենթարկված, աւելի մեծ հաւատ կընծայէր շահի խոստումներին։ Մարդ ինչքան ուզում է լաւատես լինել և հաւատալ շահի ու ժողովրդի հաշտութեան ակտին, բայց յոռետեսութեան մղձաւանջը ստիպում է այլ կերպ մտածել...

Մարաղայից ստացված մի նամակ յայտնում է, որ Թաւրիզը պաշարող Սամադ խանը մեծ շուքով Մարաղա է մտել. ընդառաջողների թիւը շատ շատ է եղել. զենվել են տասնեակ ոչխարներ։ Սամադ խանը Մարաղայի գաւառապետ է. երևի շուտով «սահմանադրական կառավարութիւնից» կը պարգևատրվի յատուկ շնորհներով, իր հայրենասիրական գործունէութեան համար։ Նոյն պատւին և մեծաբանքին յիրաւի կարժանանայ և Ռահիմ խանը, որից յետոյ կը մնայ մեզ ծափահարել «պարսկական սահմանադրական միապետին»... Իրօ

ՊՕԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

—

Կ. Պօլիս, 8 մայիս

Մեր ազգ. երեսփոխանութիւնը իր նիստերը կը շարունակէ դանդաղ։ Ու կարծեմ թերևս այդպէս շարունակուի ցորչափ տևէ պատերազմական վիճակը։ Օրուան նիւթերն ալ փոքր ի շատէ գրգռիչ ըլլալով, աւելի լաւ է ժողովրդային հոսանքներէ զգուշանալ։

Եւ սակայն ինչ պիտի ընէ այդ ժողովը։ Ցիշատակագիր ներկայացնող պատգամաւորութիւնը իր տեղեկաբերին միջոցով կը հաղորդէ որ թէև լաւ ընդունելութիւն եղած են թէ կայսեր, թէ վարչապետին, թէ ներքին գործերու մինիստրին, թէ շէյխ իւլ-իսլամի և թէ պառլամենտի կողմէ, ու մանաւանդ շատ անուշ խօսքեր լսուած, խոստումներ եղած, բայց երկրին մէջ հայերուն դրութիւնը կը մնայ նոյնը. Ադանայի մէջ հայերու ձերբակալութիւններ կը շարունակուին, բռնաբար իսլամացած հայ կիներու և աղջիկներու համար պատասխան կը տրուի, թէ որովհետև կրօնքի ազատութիւնը ճանչցուած է, անոնք իրենց ազատ կամքովը մտած են հարեմական վանդակներու ետև, որով սահմանադրական կառավարութիւնը յանձն չառներ բռնանալ ազատ կամքերու վրայ։

Հինգ օր է որ ո՛չ Մուշէ լուր ունինք և ո՛չ Զէյթունէ։ Այս վերջինի համար կըսուի թէ յանձն չառներ ոչխարական համակերպութիւնով տալ իր ունեցած զէնքերը, որոնցմով կրցած է գոյութիւն մը պահել ցարդ իր լեռնային դիրքին մէջ։ Ի՞նչ վստահութիւնով զինաթափ ըլլայ. իր բոլորտիքը, իր տուներուն ներքև, տակաւին ամեն բան .... րուն արիւնի գոլորշին Տաւրոսի շղթային և ճիւղերուն վրայ կը ծխրտայ. ձերբակալութիւնը տակի կունենայ բոլորովին ա-լաթիրքա։

Տպագրական տեսչութիւն մը, իւրիու այս դրութեան մէջ, հայ թերթերու վարիչներուն կը սպառնայ զգուշաւոր վարուիլ։ «Զգուշաւոր վարուիլ» պաշտօնական լեզուով կը նշանակէ, թէ իրողութիւնները մի հրապարակէք իրենց իսկական մերկութեանը մէջ. ծածկեցէք ու անցէք։ Այս շարժումը տեսնուեցաւ կիլիկեան դէպքերու առաջին օրերէն իսկ. Ադիլ բէյը, ներքին գործերու մինիստրութեան խորհրդականը, որ Ջարդերուն մէջ ահագին դեր ունեցաւ, առաջին անգամ ինքն էր որ իր մարդոց ձեռքով ազդարարութիւն ըրաւ թերթերուն չխօսիլ այս կամ այն նիւթի մասին։ Հիմա, անոր տեղ, տպագրական տեսչութիւնն է որ կուգայ հին ձևով իր սպառնալիքը ընելու։

Գալով մեր թերթերուն, անոնք կը շարունակեն իրենց գործը՝ ամեն բան իր ցուրտ մերկութեանը մէջ հրապարակելու, հրատարակելով ստոյգ տեղեկութիւնները՝ ականատես վկաներէ պատուած ու թղթակցութիւնները, որոնք կը գրուին ու գրուեցան տեղւոյն վրայ։

Թիւրք բարեկամներ, գոնէ այնպիսիներ, որոնք ըմբռնած են երկրի մը գոյութեան պայմանները, կը ջանան մեզի հաւատալ, թէ անցած է ամեն վտանգ Համիդի հետ, պէտք է անդորրուիլ ու վստահիլ կառավարութեան բարեմտութեանը։ Իսկ մենք, ընդհակառակն, կը տեսնենք որ ոչնչացումի կուիւը կը տևէ ամենաբուռն կերպով. անձեր փոխուած են. քաղաքականութիւնը կը մնայ ինչ որ էր յառաջագոյն։

Սահմանադրութեան առաջին օրերէն սկսեալ, հայերու կողմէ դիմումներ եղան ըսելու թէ իրենք պատրաստ են զինուորագրուելու, գլխահարկ չեն կրնար վճարել, մինչդեռ վարչութիւնը, ազուիսական քաղաքականութիւնով, մէկ կողմէ պատրիարքարանի կը պատասխանէ թէ հրահանգներ տրուած է, որ զինուորագրուողներու պաշտօնական ցանկեր պատրաստուին, և միւս կողմէ հրաման կուտայ տեղական իշխանութեանց բռուն միջոցներ գործ դնելով հաւաքել այդ տուրքերը։

Կիլիկիոյ աղէտեալներուն բաժնուելու համար 30,000 ոսկի ղրկուեցաւ. թէ ոչ, եւեէն անմիջապէս հրամաններ տեղացին տուրքերը գանձելու, և անշուշտ պիտի առնուին այդ ոսկիները, որ պառլամենտը հաճեցաւ ղրկել տալ։ Ասկէ առաջ ալ տեսնուեցան այդ կարգի իրողութիւններ։ Պատրիարքարանէ սովեալներու նպաստներ հաւաքելու ճամբայ ելած, հրամաններ հասան՝ կառավարութեան ձեռքէն խլելու հացին գինը։

Այսպէս՝ տարօրինակ ուղղութիւն մը յանուն սահմանադրութեան. ու մենք ակամայ ստիպուած ենք ըմբռնելու, թէ այդ մարդոց ուղեղին դրութիւնը բռնապետութենէ զատ տարբեր քաղաքականութեան անընդունակ է. իր գերազանց հաճոյքն է թաթխուիլ արիւնի մէջ, բռնաբարել, աւերել ու դիւային ծրծաղներ արձակել կատարուած իրողութիւններու վրայ։

«Թանինը», որ ասկէ առաջ թունդ ազգայնամոլ էր, վերջին դէպքերէ ետքը սկսած է իր լեզուն փոխել. ան, որ երբեմն կը պոռար թէ պէտք է ամեն սկզբունք—ցեղի գոյութիւն, ներքին անկախութիւն, պատմութիւն, լեզու, աւանդութիւններ—ձուլել «տիրող տարրի» վարդապետութեան մէջ, այսօր կը դաւանի այդ առանձին գոյութիւնները, յանձն կառնէ խոստովանիլ, թէ օսմանցիութիւնը երբեք ուղղուած չէ այդ դաւանութեանց դէմ։

Լաւ։ Բայց ինչ հաւաստիք ունինք չհաւատալու, որ վաղը միւս օր, ցնցումը անցնելէ ետքը, «Թանինը» չպիտի պարզէ իր նախկին դրօշակը, ու, ըստ առաջնոյն, սկսի իր հին վարդապետութիւնը՝ «ամեն բան տիրող տարրին համար»։

Ազգ. ժողովը հրահանգ տուաւ, որ համագումարը պատրաստէ եպիսկոպոսներու ցանկը, ու վարչութիւնը, ութը օր ետքը, երեսփոխանութեան բերէ պատրիարքցուներու եռապատիկ ցանկ մը։

Պատրիարք ունենալու նախկին եռանդը ո՛չ ժողովուրդին մէջ կայ և ո՛չ ալ երեսփոխանութեան մէջ։ Բայց վերջապէս պատրիարք մը ունենալու հարցին առջև՝ պիտի ընտրուի եպիսկոպոս մը. հաւանաբար Դուրեանը կը շահի երեսփոխանութեան քուէն, ու, համեմատաբար, ան է, որ յարմարագոյնը կը համարուի։

Ունի իր ընդդիմախօսները։ Կառարկեն, թէ զուրկ է վարչական ընդունակութիւներէ. իր տեղապահութեան օրով, կըսեն, դրապէս ապացոյց տուաւ, թէ իր գործելու դերը գուցէ պահուած է ուրիշ պաշտօններու մէջ։ Ասոր հակառակ կարելի է ըսել, թէ տեղապահութիւն ըրաւ այնպիսի ժամանակի մէջ, ուր ամեն բան աննպաստ էր իրեն։ Իսկ ինչ որ անհերքելի կը մնայ, սա է թէ արժանիք ունի, մաքուր է. իր անձը օրինակելի է հոգևորականութեան մէջ։ Լաւ օժանդակներով՝ թերևս հանդիսանայ լաւագոյն պատրիարքը։ Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

—

Կիրակի, մայիսի 17-ին, ցերեկով տեղի ունեցաւ Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը։

Նախագահում էր իշխան Պ. Գրուզինսկին։ Նախ քան պարապմունքներին դիմելը նախագահը առաջարկեց ժողովականներին յարգել ոտքի կանգնելով ընկերութեան վախճանված անդամների՝ պրօֆեսոր Վ. Պետրեևի, Վ. Սուլխանովի և Ա. Անանեանի յիշատակները։

Քարտուղար Էլյանեան կարդաց ընկերութեան տեղեկագիրը քաղուածօրէն։

Ա. Քալանթար կարդաց զեկուցում «Անասնապահութեան տիպերի էվօլիւցիան Կովկասում» վերնագրով։ Զեկուցանողը քննութեան առաւ երկրի մէջ գոյութիւն ունեցող անասնապահական տիպերը՝ սկսած վաչկատուն անասնապահներից մինչև շվէյցարական ձևով տնտեսութիւն վարող անասնապահները և ծրագրեց մի շարք միջոցներ, որոնք պիտի է բարձրացնեն կովկասեան անասնապահութիւնը։

Լանգ կարդաց զեկուցում՝ «Հասարակաց առողջապահութիւնն ըստ սպանդանոցի վիճակագրութեան»։ բերելով օրինակներ Թիֆլիսի սպանդանոցի վիճակագրութիւնից, զեկուցանողը ցոյց տուեց, թէ ինչ վտանգաւոր հիւանդութիւններ են տարածված մորթվող անասունների մէջ և թէ որքան օգտաւէտ է սպանդանոցի բժշկական հսկողութիւնը և վիճակագրութեան կազմակերպութիւնը։

Նիստը տևեց երկու ժամ։

Ժողովականները ցրվեցին գոհ տրամադրութեամբ։ Չորս տարի էր, որ ընկերութեան մէջ տեղի չէր ունեցել տարեկան ընդհանուր ժողով։

Կ. Հ. Բ. Ը. ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

—

Շաբաթ օրը, մայիսի 16-ին, երեկոյեան ժամը $8^{1}/_{2}$-ին, Կ. Հ. Բ. Ընկ. սեփական շէնքում, բացվեց ընկերութեան անդամների տարեկան ընդհանուր ժողովը։

Բանալով ժողովը, խորհրդի նախագահ Սամ. Յարութիւնեանը յայտնեց, որ այս ընդհանուր ժողովին մասնակցելու հրաւիրված են Կ. Հ. Բ. Ընկ. ճիւղերի վարչութիւններից նշանակված լիազօրները, որոնց ուղարկել են հետևեալ ճիւղերը. Արդահան, Արդուին, Ախալքալաք, Ախալցխա, Ալէքսանդրօպօլ, Բօրժօմ, Գանձակ, Կաղզւան, Մօզդօկ, Սուրամ, Շուշի, Վաղարշապատ, Ջիար և Քարվանսարա։ Մնացածների կողմից կան գրաւոր յայտարարութիւններ։

Այնուհետև ընդհանուր ժողովը, ընտրելով իրան նախագահ բժշկապետ Բ. Նաւասարդեանին և քարտուղար Ս. Եսայեանին, դիմեց օրակարգին։

1) Ընկ. 1908 թ. հաշուետուութեան քննութիւնը, վաւերացումը և վերստուգիչ յանձնաժողովի զեկուցումը։

2) Ս. Շահազիզի գրական ֆօնդի գործադրութեան եղանակի մասին։

3) Ընկ. ճիւղերի նախահաշիւների հաստատումը և նրանց գործունէութեան մասին։

4) Զեկուցումն նոր նուիրաբերած յատուկ գումարների մասին։

5) Զեկուցումն պ. Մ. Զմշկեանի առաջարկութեան մասին։

6) Ընկ. բարերարներ Ալ. Մանթաշեանին և Տ. Աֆրիկեանին ընկ. պատւաւոր անդամ ընտրելու առաջարկութիւնը։

7) Խորհրդի 4 անդամի, 1 փոխանդամի և վերստուգիչ յանձնաժողովի 3 անդամի ընտրութիւնը։

8) Ընթացիկ հարցեր։

Նախ կարդացվեց և վաւերացվեց անցեալ փետր. 21-ի ընդհանուր ժողովի արձանագրութիւնը։

Ապա, օրակարգի հարցերին դիմելուց առաջ, ժողովականները ժողովի սկզբում ծանօթանալով ընկերութեան 1908 թ. գործունէութեան տեղեկագրի բովանդակութեան հետ, իւրաքանչիւրն արեց իր դիտումը այսպէս.

Պետ. Զաքարեան, յենվելով ռուսական զեմստվային և հասարակական հաստատութիւնների օրինակի վրա, ասում է, որ տեղեկագրերը անդամներին պէտք է ուղարկվեն վաղօրօք. ցանկալի է նաև, որ տպված լինեն բոլոր զեկուցագրերը։

Հ. Առաքելեան նկատում է, որ, ինչպէս անցեալներումն էր, վերստ. յանձնաժողովի զեկուցումը և խորհրդի բացատրութիւնները պէտք է տպված լինեն անդամների ծանօթութեան համար։

Կար. Շիրինեան շեշտում է, որ այդ նկատողութիւններին պէտք է որոշումի ձև տալ։ Խորհրդի տեղեկագիրը չափազանց համառօտ է, մինչդեռ հարկաւոր էր լիակատար և ընդարձակ կերպով կազմել։ Բացի այդ, այդպիսի ճոխ տեղեկագրերից, որոնք իրանց մէջ պատկերացնելու են բոլոր ճիւղերի բովանդակ գործունէութիւնը, պէտք է տպվեն մեծ քանակութեամբ և ուղարկվեն առաջուց բոլոր ճիւղերի անդամներին։

Այս առաջարկութեան շուրջը ծագում է թեր և դէմ խօսակցութիւն. խորհուրդը իր կողմից բացատրում է, որ ընկերութեան առաջին տարվայ գործունէութեան տեղեկագիրը հարկաւ պակասաւոր է, սակայն նա ջանալու է առաջիկայում գործել համաձայն ժողովականների արտայայտած ցանկութիւնների։ Մասամբ էլ տեղական ճիւղերի վարչութիւնները, խորհրդի դիմումին՝ ուղարկել իրանց գործունէութեան մանրամասնօրէն տպագրված հաշիւները, պատասխանեցին ոմանք շատ հակիրճ տեղեկութիւններ ուղարկելով, ոմանք բոլորովին արձագանք չը տալով։ Իսկ մի քանի հազար օրինակ ընդարձակ տեղեկագիր տպագրելը ինքնին կապված է մեծաքանակ ծախքերի հետ։

Ժողովականներից Ղ. Աղայեան, Ս. Զերքեզեան և միւսները առարկում են, որ այն ծախսով, որ գործադրվել է այժմեան տեղեկագրի շքեղ տպագրութեան համար, կարելի է, թէկուզ մի փոքր գումարի յաւելումով, բայց տպագրութեան եղանակները տնտեսելով,—տպել աւելի մեծ թւով եայլն։

Նախագահը բանաձևում է խօսակցութիւնները և քուէարկում Կ. Շիրինեանի առաջարկութիւնը. ընդհանուր ժողովը, չընդունելով այդ, Յ. Մելիք-Բախտամեանի ասածի համաձայն՝ խնդիրը թողնում է խորհրդի հայեցողութեանը։

Ախալքալաքի ճիւղի լիազօր Տօնականեան յայտնում է, որ խորհուրդը, հրաւիրելով գաւառական լիազօրներին, պարտաւոր էր յիշատակել այսօրվայ քննութեան նիւթ դարձած հարցերը, որպէսզի ամեն մի ճիւղ ժողով գումարելով իր որոշման մասին այդ հարցերի վերաբերութեամբ իրազեկ անէր այսօրվայ ընդհանուր ժողովին իր ներկայացուցչի միջոցով։ «Պէտք է նկատել,—ասում է հռետորը,—որ խորհուրդն առհասարակ որոշ և ուրոյն յարաբերութիւններ չէ պահպանում ճիւղերի հետ. նրա դրութիւնները յաճախ հակասում են միմեանց և այդպիսով երկմտութեան և տարակուսանքի են մատնում տեղական ճիւղերը»։

Խորհրդի կողմից Ս. Յարութիւնեան պատասխանում է, որ ամեն մի լիազօր այսօրվայ ընդհանուր ժողովին մասնակցելու է իբրև մի անդամ։ Խորհուրդը յիրաւի մտադիր էր մի համագումար կազմել ընկերութեան բոլոր ճիւղերի լիազօր-պատգամաւորների մասնակցութեամբ մի քանի հերթական հրատապ խնդիրների լուծման համար, սակայն յարգելի պատճառներով այդ համագումարը գլուխ չեկաւ։ Միւս կողմից այժմ կարելի է խորհրդակցութիւն ունենալ ճիւղերի գործունէութեան մի ընդհանուր գործնական ծրագիր մշակելու մասին։

Յետոյ նախագահի առաջարկութեամբ կարդացվեց վերստուգիչ յանձնաժողովի զեկուցումը և խորհրդի պատասխան-բացատրութիւնը։

Վերստուգիչ յանձնաժողովը, որի անդամներն են նախագահ Աւ. Եղեկեան, անդամներ Ս. Խարազեան և Ս. Շահվեր-

դեան, քննելով խորհրդի ներկայացրած հաշիւները՝ գտել է որոշ թերութիւններ և զանցառութիւններ, որոնք ամփոփված են 17 կէտերի մէջ։ Ցանձնաժողովը շեշտելով ընկերութեան անբասիր և օգտակար գործունէութիւնը՝ բարեփոխել է ցանկանում զուտ-բարեգործական մասը՝ նպաստների փոխարէն աշխատանքի տուն, աշխատանքի դուռ բանալով և այլն

Լսելով յանձնաժողովի, բացի գրաւորից, նաև բերանացի զեկուցումները և մի քանի ժողովականների դիտումները՝ օրինակ խաղատոմսերի №№-ի մասին, որ դրանք նշանակված լինեն անպատճառ և տեղեկագրում, ինչպէս նաև լսելով խորհրդի գրաւոր ու բերանացի պարզաբանութիւնները և այն յայտարարութիւնը՝ թէ անսալով վեր. յանձնաժողովի արած մի քանի հիմնական դիտողութիւնները, խորհուրդը հարկ կը համարէ այդպէս վարվել ապագայում,—ժողովը ընդունեց վեր. յանձնաժողովի զեկուցումը։

Այնուհետև տեղեկագրի նկատմամբ եղան մի քանի դիտողութիւններ։ Ինչպէս օրինակ Ս. Չերքէզեան Խուդադեանի գումարների և Ս. Շիրինեան որբանոց-ճաշարանի մասին։ Վերջինիս կարծիքով որբանոցի և ճաշարանի հաշիւները խառնված են, և խորհուրդը կարծես աշխատել է պակաս ցոյց տալ որբանոցի տարեկան 7000 րուբլի ծախքը, որպիսի գումարը, հռետորի կարծիքով, աւելի նպատակայարմար է գործադրել կրթական գործի վրա։

Խորհուրդը, տալով բացատրութիւն, յայտնում է, որ իսկապէս հաշւում չէ նշանակված տան վարձը միայն։

Ցիշեցվում է նմանապէս, որ պատւաւոր անդամների թւում չը կան հանգուցեալ Ներսէս պատրիարք Վարժապետեանի և Իս. Մելիք-Հայկազեանի անունները։

Այս բոլորից յետոյ հաստատվում է 1908 թւի հաշիւը։

Որոշվում է շնորհակալութիւն յայտնել վերաստուգիչ յանձնաժողովին և բոլոր նրանց, որոնք իրանց ձեռքից եկած օգնութիւնը չեն խնայել և չեն խնայում ընկերութեանը։

Քննութեան խնդիր հուսկ յետոյ դառնում է հանգուցեալ Սմբատ Շահազիզի գումարի գործադրութիւնը։

Ս. Ցարութիւնեան յայտնում է, որ, ինչպէս յայտնի է, հանգուցեալ Շահազիզը կտակել է 8 հազար րուբլի հայ գրողների համար գրական ֆոնդ կազմելու նպատակով։ Այդ գումարի մասին սակայն օրինական կտակաթուղթ չը կայ, բայց մի գրութիւնից, որի տակ բարեբաղդաբար ստորագրել է նաև ինքը Շահազիզը։ Այդ գումարը նախկին ընկերութեան փակումից յետոյ յետ ուղարկվեց հանգուցեալի ժառանգներին, բայց ընկերութեան վերաբացումից յետոյ խորհուրդը գրագրութիւն սկսեց ժառանգների հետ, որոնցից երեքը յանձնել են արդէն օբլիգացիաներով 6666 ր. 67 կ., որ բերում է տարեկան մօտ 300 րուբլի տոկոս։ Մնում է միայն Սարիբէգ Շահազիզեանի մասը, որը և շուտով կը ստացվի։ Խորհուրդը իր կողմից մշակել է 6 յօդուածներից բաղկացած մի ծրագիր այդ գրական ֆոնդի գործադրութեան եղանակի մասին։ Ֆոնդը կոչվելու է «Աբովեան-Նազարեան»։

Հ. Առաքելեան, Զաքարեան և Եգեկեան գտնում են, որ ֆոնդի հարցը լուրջ լինելով՝ անհրաժեշտ է աւելի բազմակողմանի ու հիմնական քննութիւն, ուստի և այժմ պէտք է մի յատուկ մասնաժողով ընտրել գրական անձնաւորութիւններից այդ խնդրով զբաղվելու խորհրդի ժամանակցութեամբ։

Այս միտքը ընդհանուր ժողովից ընդունվեց և ընտրվեց մասնաժողով 5 հոգուց բաղկացած՝ Առաքելեան Համբ., Աղայեան Ղազ., Եգեկեան Աւ., Զաքարեան Պետր. և Քալանթար Ալ.։

Վերջում հաստատվեցին Արդուինի, Բաթումի, Գանձակի, Գորու, Դերբենտի, Թէլաւի, Վլադիկավկազի և Քութայիսի ճիւղերի 1909 թ. նախահաշիւները։

Ուշ լինելու պատճառով նախագահը ժողովը յայտարարում է փակված, յայտնելով որ օրակարգի միւս խնդիրների քննութիւնը տեղի կունենայ վաղը՝ կիրակի երեկոյեան։ Ե.

(Վերջը միւս անգամ)

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Նոր-Բայազէտ, 12 մայիսի

Սրանից մի քանի օր առաջ, երբ անձրևները մի փոքր ընդմիջում ունեցան, խակոյն հացի գինը սկսեց բարձրանալ։ Ալիւրը, որ բերվում է մեզանում Ղազախից և ծախվում էր 1 ր. 45 կ. և 1 ր. 50 կ. պուդը, անձրևների սակաւութիւնից (Երևանում, Ղազախում և այլ տեղերում) սկսեցին թանգացնել։ Մեր ալիւրավաճառները, տեղեկութիւն ունենալով, որ հացի արտահանման կէտերում 10—15 կոպ. բարձրացված է իւրաքանչիւր պուդի վրա, իրանք էլ բարձրացրին մինչև 1 ր. 60 կոպ. պուդը։ Այդ դէպքից, իհարկէ, գնողները յուսահատվեցին, մանաւանդ որ ցանքից անմիջապէս յետոյ սպասվում էին սովորական անձրևները, բայց չէին տեղում։ Սակայն ընդհանուր տրամադրութիւնը այն էր, որ եթէ այդպէս շարունակվի երաշտը, անշուշտ, հացի պուդը 2 րուբլու կը հասնի։ Բայց, բարեբաղդաբար, հակառակ այդ տրամադրութեան ամսիս 9-ին, 12 օրվայ երաշտից յետոյ, ամպերը կուտակվեցին և երկու օր ու գիշեր շարունակ տեղացին յորդ անձրևներ և վերջը մի փոքր ձիւնեց։

Անձրևի գալով թէ հողագործները և թէ մանաւանդ հաց գնողները մի փոքր մխիթարվեցին, որոնք հացի պակասութեան ահից սրտադող էին ստացել, մտածելով, թէ մի գուցէ այս տարի էլ փչանայ հացի բերքը և իրանք տնտեսապէս աւելի վատթար կացութեան մէջ ընկնեն... Եւ իրաւ, ժողովրդի աչքը այն աստիճան է վախեցել, որ նոյնիսկ կլիմայական մի փոքր անմշողութիւն, օր. մի թեթև երաշտ, և նա իր գլուխը կորցնում է. նա տեսել է իր հողագործական արդիւնաբերութեան պարբերական կործանումը, որից աղքատութեան դուռը հասնելով նա ընկել է այլայլված դրութեան մէջ և չէ իմանում ում դիմէ և ինչով կառավարվի... Բնութիւնը նրան խղճալ և կարեկցել չէ կամենում և նա հոգեբանօրէն էլ աւելի այլայլվում է, էլ աւելի մեռնում...

Այսպիսի դառն պայմաններում, խօսք չը կայ, ժողովուրդը կրիտիքական դրութեան է հասնում և, ստիպված, սկսում է զանազան միջոցների դիմել։ Օրինակ՝ մեզ հաղորդեցին, որ Երևանում անձրև հայցելու համար ժողովուրդը սուրբ Ցակոբի աղբիւրից օրհնած ջուր է բերել տուել, որին ընդառաջ էին գնացել ժամասացութեամբ և թափօրով։ Մի ուրիշ տեղ նոյնպէս հոգևորականութիւնը մաղթանքներ և թափօրներ է կազմում՝ Աստուծու սիրտը քաղցրացնելու համար։ Երրորդում՝ ժողովուրդը մատաղ է կտրում *), աղերսներ սարքում, սուրբ նշան ման ածում և այլն։ Ինչ՞ն հետևանք է այս բոլորը.—տնտեսական դրութեան քայքայման։ Մեղադրել ռամիկ ժողովրդին այդպիսի դժնդակ պայմաններում անկարելի է, քանի որ նա դեռ գիտակցութեան չէ հասել, որպէսզի հասկանայ իր չարն ու բարին։ Իսկ նրան կեանքի ուղիղ ճանապարհը ցոյց տուող, նրան մխիթարող, սիրտ և հոգի ներշնչող չը կայ... Որսորդ

—

Երևան, 15 մայիսի

Նախորդ նամակովս գրել էի, որ քաղաքագլուխը, ձայնաւորները և այլ պատւաւոր քաղաքացիք ներկայանում և խնդրում են գեն.-նահանգապետին՝ թոյլ տալու այս խուզարկութիւնների և բանտարկութիւնների առիթով հաւաքվել, խօսել և դիմել ուր հարկն է։ Երէկ երեկոյեան գեն.-նահանգապետի թոյլտուութեան համաձայն քաղաքային տան մէջ եղաւ Երևան քաղաքի և նրա գաւառներից եկած ներկայացուցիչների ժողով, որոնք պէտք է ընտրէին պատգամաւորներ Փոխարքային ներկայանալու Երևանի նահանգի հայ ազգաբնակութեան կողմից հաւատարիմ հպատակութեան զգացմունքներ արտայայտելու Նորին Կայսերական Մեծութեանը և խնդրելու, որ եթէ հնար է միջոցներ ձեռք առնվեն վերականգնելու նահանգի խաղաղութիւնը, որ խանգարված է վերջին ժամանակներս լայնատարած խուզարկութիւններով և կալանաւորութիւններով (ի հարկէ ոչ դատաստանական պահանջումով)։

Խօսված է, որ եթէ կարիք լինի Պետերբուրգ գնալու և ներկայանալու բարձրագոյն իշխանութեան, անպատճառ պէտք է գնան։ Ներկայացուցիչներ եկել էին Ալէքսանդրօպոլից, Նոր-Բայազէտից, Էջմիածնից և Հ.-Նախիջևանից։ Իգդիրի և Ագուլիսի ներկայացուցիչների գալը ուշացել էր։ Ընտրվեցին պատգամաւորներ հետևեալները՝ Երևանի քաղաքագլուխ Ց. Մելիք-Աղամալեանցը, Ալէքսանդրօպոլի քաղաքագլուխ Ց. Տիգրանեանցը և Նոր-Բայազէտի աւագ Ս. Բաւիկեանցը։ Ինչպէս լսում ենք, Փոխարքային այսպիսի դիմումներ եղել են և լինելու են այն նահանգներից և գաւառներից, որոնցում վերջին ժամանակներս կառավարութեան կողմից հայերին խուզարկել և բանտարկել են։ Ամսիս 11-ին բանտից արձակել են Ա. Տէր-Աւետիքեանցին, Լ. Թումանեանցին, Գէորգ Թորոսեանցին և Վ. Նալբանդեանցին։

Իսկ 11-ի լոյս 12-ի գիշերը խուզարկեցին Երևանի գաւառապետ Առաքելովին և 12-ի լոյս 13-ի գիշերը խուզարկեցին Սամսոն Ցէր-Իսահակովի տունը. երկուսն էլ ազատ են։ Գ. Աղազադեան

—

Շուլաւէր, 15 մայիսի

Ամսիս 7-ին դիրասան Ս. Աբրահամեանը տեղիս ծխ. դպրոցի հոգաբարձութեան, ուսուցչութեան, աշակերտ-աշակերտուհիների և մի քանի երիտասարդների մասնակցութեամբ կազմակերպեց բաւական աջող զբօսանք, որը նորութիւն էր Շուլաւէրի համար։ Զբօսանքի աչքի ընկնող մասը կազմում էր վիճակախաղը, որի ընթացքում համարեա ամբողջովին սպառվեցին աշակերտուհիների պատրաստած զանազան գործուածքները և ձեռագործերը։

Զբօսանքը կայացաւ Պառաւեանների օբորոդաց դպրոցի, միևնոյն ժամանակ և ս. Մեսրոպ եկեղեցու գաւթում։ Չը նայած զբօսանքի աջող անցնելուն, պիտի նկատել, որ կարգապահութիւնը կաղում էր։ Դպրոցի օգտին մնաց զուտ արդիւնք 90 ր., իսկ դիրասան պ. Աբրահամեանին՝ 24 ր.։ Նօմադ

*) Օրինակ անցեալ տարի մեր ժողովուրդը մատաղ արեց 1500 ր. փող ծախսելով մի ժամում։

Պեատիգօրսկ, 10 մայիսի

Այսօր տեղիս ս. Սահակ և Մեսրոպ եկեղեցում՝ առաջին անգամ յիշատակվեց նորահաստատ Մատթէոս II կաթողիկոսի անունը։ Աւետարան ժամերգութիւնից սկսած մինչև պատարագի վերջը ղօղանջում էին եկեղեցու զանգերը։ Պատարագից յետոյ մեր ծխատէր Աբրահամ քահանան օրվայ պատշաճ քարոզ խօսեց։ Պատարագից յետոյ կատարվեց Կայսրի համար գոհացողական, իսկ վերջում հայրապետական մաղթանք։ Պատարագին ներկայ էին հայոց ծխ. դպրոցի ուսուցչական և հոգաբարձական կազմը և աղօթողներ։ Արծւանիկ

Օ. Ե. ՊԵՐԳԱՄԵՆՏ

Ցանձին յանկարծամահ Օսիպ Եակովլեվիչ Պերգամենտի Պետական Դուման ընդհանրապէս և ընդդիմադիր կուսակցութիւնը առանձնապէս կորցնում են նշանաւոր ույժերից մինը։

Օ. Ե. Պերգամենտը Դումայում ներկայացնում էր բազմաչարչար Օդեսսա քաղաքը, որը իր խայտաբղէտ ազգաբնակութիւնով յունիսի 3-ի օրէնքի համաձայն ընտրում է մէկ պատգամաւոր անմիջական ձայնատուութեամբ, առանց պատուիրակների միջնորդութեան դիմելու։ Հասկանալի է, որ այդպիսի հանգամանքներում և նամանաւանդ Կաուլբարսի և Տօլմաչեվի Օդեսայում պիտի վայելել մեծ ժողովրդականութիւն՝ միակ պատգամաւոր ընտրվելու համար։

Հանգուցեալ Պերգամենտը, հաւատափոխ հրեայ, ծնվել է 1868 թւին Օդեսսայում։ Այստեղ նա աւարտել է իր համալսարանական ուսումը, ֆիզիքօ-մաթեմատիքական բաժանմունքում, 1891 թւին և երեք տարի վարել է ուսուցչական պաշտօն։ Կրկին քննութիւն տալով համալսարանում նա 1894 թւին ստացաւ և իրաւաբանի կոչում։ Այս հիմնաւոր պատրաստականութեան, ինչպէս և բնական փայլուն ձիրքերի շնորհիւ նա շուտով հռչակվեց որպէս նշանաւոր փաստաբան ոչ միայն հարաւում, ուր անցնում էր նրա գործունէութիւնը։ Պերգամենտը վայելում էր և իր պաշտօնակիցների վստահութիւնը, որի ապացոյց՝ նրա Օդեսսայի շրջանի երդուեալ հաւատարմատարների խորհրդի նախագահ ընտրվելը (1905 թ.)։

Օդեսսայի ամենածանր օրերին նա, շատերի նման, վարչական աքսորի ենթարկվեց 1905 թւին։ Պերգամենտը եղել է պատգամաւոր և երկրորդ Դումայի օրով։

Նա գերեզման է իջնում չը վերականգնած իր պատիւը այն տգեղ գործի մէջ, որ նորերս դատախազը յարուցել էր նրա դէմ։ Բայց յուսով ենք, որ նրա եղբայր պրոֆեսորը, ինչպէս և ժողովրդական ազատութեան կուսակցութիւնը, որի անդամն էր հանգուցեալը, ամեն ջանք կը գործադրեն մաքրել նրա յիշատակը այդ կեղտից. լաւ է, որ գործին խառն են ուրիշ անձինք, ուրեմն նա քննվելու է առանց Պերգամենտի... Պետրոս Զաքարեան

—

Ի լրումն Պետական Դումայի անդամ Պերգամենտի մահի, Հեռագրական Գործակալութիւնը հաղորդում է հետևեալը.

«Արդարադատութեան մինիստրը, Պետական Դումայի հաստատման 20-րդ և 21-րդ յօդուածների հիման վրա յայտնեց Դումայի նախագահին պատասխանատուութեան ենթարկելու Դումայի անդամ Պերգամենտին իբրև քրէական պատժագրքի 14,681 և 294-րդ յօդուածներով նախատեսված յանցանքներում մեղադրվողի։

«Գործի հանգամանքներն այս են.

«Երդուեալ-հաւատարմատարներ Պերգամենտը, Բաղոնովը և Արոնսոնը իրար մէջ փոխադարձ համաձայնութիւն կապելով, անձնական դիտումներով, դատարանից սատանակի-սօվետնիկի կին Օլգա Շտէյնին թաքցնելու նպատակով, որ մեղադրվում է կեղծիքների, զանազան մութ գործերի ու զեղծումների մէջ, և նրան հնարաւորութիւն տալու համար հեռանալ Ռուսաստանի սահմաններից և դրանով ազատվել դատարանի ձեռքից ու պատժից, Շտէյնին համոզեցին՝ Համբուրգէր հեռագիր ուղարկելով՝ ստանալ անհրաժեշտ գումարներ փախուստի համար, ցոյց տուին նրան աւելի անվտանգ ճանապարհ, փոխեցին փախուստի ժամանակ ուղեկցող Եւգենի Շուլցի կերպարանքը, հագցնելով նրան Արոնսոնի վերնազգեստը, որպէսզի Շուլցի ով լինելը յայտնի չը լինի, որը հագած էր ծովային վարչութեան պաշտօնեայի զգեստ, համոզեցին Շուլցին ձեռք բերել իրան համար քաղաքացիական շորեր, որպէսզի ոստիկանները և քննիչ իշխանութիւնը մոլորութեան մէջ ընկնեն Շտէյնի փախուստի նկատմամբ, իսկ Պերգամենտը, բացի դրանից, գիտենալով Օլգա Շտէյնի բնակութեան տեղը արտասահմանում, յարաբերութեան մէջ էր նրա հետ պայմանական հասցէով, նախազգուշացրել էր նրան վտանգի մասին և աջակցել էր փախստականին։ Այսպիսի գործերը համարվելու են յանցաւորին թաքցնելու միջոց և պէտք է պատասխանատուութեան ենթարկվեն այն յանցաւորները, որոնք կապ ունենին Օլգա Շտէյնի մեղքում»։

ԴՈՒՄԱՅԻ ԿՈՒԼՈՒԱՐՆԵՐՈՒՄ

—

Ներքին գործերի նախկին մինիստր Գօբեմիկինը վերադարձել է Պետերբուրգ։ Նրա գալուց յետոյ կրկին սկսել են Դումայում խօսել նրան կանցլեր նշանակելու մասին։

Ռուսական ժողովարանը առաջարկել է ազգային միութեան կուսակցութեանը առաջադրել Մենշիկովի թեկնածութիւնը Պետերբուրգում Պետական Դումայի անդամութիւնից հեռացված կադետ Կօլիւբակինի փոխարէն։

Լեհական լիտօվական կօլօն մտադիր է Պետական Խորհրդի անդամութիւնից հրաժարված Կորվին Միլէվսկուն Պետական Դումայի անդամ ընտրել տալ։ Դրա համար Վիլնայի նահանգի պատգամաւորներից մէկը հրաժարական կը տայ և կընտրվի Պետական Խորհրդի անդամ, իսկ նրա փոխարէն կընտրվի Կորվին Միլէվսկին։ («Рѣчь»)

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

—

Ստացանք—1) յօգուտ Թիւրքահայաստանի սովեալների, Հին-Նախիջևանի գաւառի Կոլիբէկգիզի գիւղից, Ս. Տէր-Ցակոբեանի միջոցով հանգանակած հանգուցեալ Հաւիսմէճ Սէյրանեանի թաղման ժամանակ—20 ր. 41 կ., 2) հանգուցեալ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանի մահարձանի և գրուածների հրատարակութեան համար՝ ա) Բագուից, պ. Բ. Դօլուխանեանից—25 ր., բ) տիկին Եղիսաբէթ Սարգսեանից, հանգանակած համակրողների շրջանում՝ 130 ր.։ Ուրեմն վերջին նպատակի համար մինչև այսօր ստացել ենք նախկին ստացվածների հետ միասին—836 րուբլի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Կիրակի օր, ամսիս 17-ին, նշանակված էին Թիֆլիսի երեք եկեղեցիներում—Վանքի, Մուղնու և Բէթղեհէմի—ծխականների ընդհանուր ժողով, ընտրելու 4-ական պատուիրակներ Ցովնանեան - Մարիամեան դպրոցի հոգաբարձութեան ընտրութեան համար։ Ծխականների օրինական թիւ չը լինելու պատճառով, ընտրութիւնները երեք եկեղեցիներում ևս յետաձգվեցին մինչև առաջիկայ կիրակի, մայիսի 24-ը։

◆ Թիֆլիսում մօտիկ ապագայում հիմնվելու են կօօպերատիվ հաշւապահական դասընթացքներ՝ յարմարեցված կօօպերացիայի և կրեդիտային ընկերութիւնների գործավարութեան։ Դասընթացքներում կը կարդացվեն նաև քաղաքատնտեսութեան համառօտ կուրս և ամփոփ տեղեկութիւններ ընկերակցութիւնների կազմակերպութեան մասին։ Այդ առիթով տեղի են ունենում նախնական բանակցութիւններ ու խորհրդակցութիւններ։

◆ Հեռագրական գործակալութիւնը հաղորդում է, որ Մեհդիր-ուլ-Միւլքը նշանակվել է պարսից ընդհ.-հիւպատոս Թիֆլիսում։

◆ Հանգուցեալ իշխ. Գուրիտօն Լուսինեանի (մի ժամանակ Ամբրոսիոս վարդապետ Գալֆայեան) հեղինակած ֆրանսահայ երկհատոր պատկերազարդ բառարանը սպառված լինելով, Կ. Պօլսում Մատթէոսեան տպարանը ձեռնարկել է նրա երկրորդ հրատարակութեան, որ բաղկացած է լինելու 120 պրակներից։ Մենք ստացանք առաջին պրակը։ Ամբողջ գործի գինն է 20 ֆրանկ։

◆ Տեղս հրատարակվող գերմանական «Կաւկազիշէ Պօստ» շաբաթաթերթը № 47-ում յայտարարում է իր մօտալուտ դադարման մասին. «Մի քանի շաբաթից յետոյ կը լրանայ մեր թերթի հրատարակման եռամեակը։ Նրա ղեկավարները ո՛չ աշխատանք, ո՛չ ժամանակ չը խնայեցին կատարելու իրանց վրա վերցրած պարտականութիւնները, բայց բաժանորդների քչութիւնը անճնար է դարձնում գործը շարունակել։ Ահա ինչու խմբագրութիւնս վճռել է բաժանորդագրութեան տարին (15 յունիսի) վերջանալուց յետոյ դադարեցնել թերթը կամ յանձնել նրան շարունակել ցանկացողներին»։ Թերթի խմբագիրն էր հայ բանաստեղծների թարգմանիչ և «Արմենիշէ Բիբլիօթեկի» խմբագիր, յայտնի գրող պ. Արթուր Լէյստը։ Ամօթ կը լինի Հարաւային Ռուսաստանի և Կովկասի բազմեկեղիկ գերմանական գաղութների համար, եթէ նիւթական պատճառով դադարեցնէ իր գոյութիւնը նրանց միակ բերան թերթը, որը, նկատենք այն էլ, շատ շնորհքով է տարվում։

◆ «Արարատ» ամսագրի ապրիլի տետրակում, պաշտօնական լուրերի մէջ, տպված է, որ մարտի 18-ին սինօդը, քննելով Ղարաբաղի կօնսիստորիայի դրամարկղի յափշտակութեան գործը, մեղաւոր է ճանաչել 2823 ր. 75 կ. գումարի յափշտակութեան և 661 ր. 62 կ. իւրացուցման մէջ Մուշեղ աւագ քահանայ Վարդապետեանցին և կարգադրել է յանձնել նրան դատարանի ձեռքը՝ դատելու համար։

◆ Այսօր ռուսերէն լրագիրները լոյս չը տեսան։

◆ Երեկ Թիֆլիսում լոյս տեսաւ մի նոր շաբաթաթերթ ռուսերէն՝ Կ. Թումանովի խմբագրութեամբ «Новый Тифлисъ» անունով։ Թերթը լոյս է տեսնելու երկուշաբթի օրերը։

◆ Մայիսի 17-ին լրացաւ Թիֆլիսում Գ. Ամիրաջիբու խմբագրութեամբ լոյս տեսնող «Закавказье» օրաթերթի սկզբնաւորութեան տարեդարձը։ Այդ առիթով թերթի խմբագրութիւնը զանազան տեղերից շնորհաւորանքներ է ստանում, մանաւորապէս վրացիներից։

◆ Ներսիսեան հոգևոր դպրոցի սաները մայիսի 16-ից արձակված են մինչև նոր ուսման տարին։

◆ Լոյս տեսաւ Թիֆլիսում «Գրականութիւն և կեանք» շաբաթաթերթը Գր. Բալասանեանի խմբագրութեամբ։

◆ Բանտային իշխանութեան կարգադրութեան համաձայն, «Зак.»-ի ասելով, բանտարկեալների ազգականները տեսակցութեան ժամանակ կարող են յանձնել միմիայն շաքար, թէյ և փող։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը հաստատեց Պուշկինի անունով Զուբալովեան ժողովրդական տանը կից բացված գրադարան-ընթերցարանի կանոնները և կանոնադրութիւնը։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը քաղաքագլխից պահանջեց ամենակարճ ժամանակամիջոցում ներկայացնել այն պատճառները, որոնց համաձայն քաղաքային ինքնավարութիւնը իր ժամանակին չէ տուել քաղաքի զօրամասերի բնակարանների վարձերը։

◆ Ցայտնի բարերարներ եղբ. Զուբալովները 50,000 րուբլի յանձնեցին քաղաքային վարչութեանը Ս. Կ. Զուբալովի անուան երեխաների հիւանդանոցի կահաւորման համար։ Եղբ. Զուբալովները խոստացել էին վերոյիշեալ հիւանդանոցի օգտին յատկացնել 100,000 րուբլի։ Մնացած 50 հազար րուբլին կը տրվի, երբ առաջին 50 հազարն արդէն ծախսված կը լինի։ Այս հիւանդանոցի կառուցման յատակագիծը կազմել է ինժեներ Զուրաբեանը. յատակագիծը հաւանութիւն է գտել քաղաքային վարչութիւնից։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանութեան քաղաքապահներին վերապինելու համար մօտ 42,000 րուբլի քաղաքի միջոցներից յատկացնելու հարցի առիթով դումայական իրաւաբանական մասնաժողովը տուեց իր եզրակացութիւնն այն մտքով, որ յիշեալ գումարը քաղաքային վարչութիւնը կարող է տալ միայն այն դէպքում, երբ այդ հարցը կը լուծվի օրէնսդրական կարգով։

◆ Մայիս 31-ին Մուշտայիդ այգում կը կայանայ մի մեծ զբօսանք, որի արդիւնքը կը յատկացվի Ժողովրդական համալսարանի ընկերութեան օգտին, որի նիւթական միջոցները շատ սուղ են։

◆ Ստացանք Բագուի հայոց եկեղեցիների և /րկսեռ ուսումնարանների հաշիւը 1908 թ.։

◆ Պետական Դումայում շուտով քննվելու մի օրինագիծ, որի ոյժով Թիֆլիս քաղաքը պարտաւորվելու է ամեն տարի 270,900 րուբլի ծախսել իր բիւջէից ոստիկանութեան պահպանութեան համար։ Այդ առիթով քաղաքային վարչութիւնը մայիսի 16-ին Դումայի զանազան ֆրակցիաներին ուղարկեց իր կարծիքները այդ առարկայի նկատմամբ։

◆ Կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովի որոշման համաձայն, այս տարվայ նոյեմբեր ամսին, գիւղատնտեսների համագումարի նիստերի ժամանակ, կը բացվի Թիֆլիսում թռչնապահութեան և մեղուաբուծութեան ցուցահանդէս։

◆ Գորում մայիսի 24-ից կը բացվի թռչնապահութեան ցուցահանդէս։

◆ Ջրի ճաշարանի օգտին տրված զբօսանքը, որ տեղի ունեցաւ կիրակի, մայիսի 17-ին, ունեցաւ մեծ աջողութիւն. նա գրաւել էր բազմաթիւ հասարակութիւն։ Եղանակը շատ նպաստաւոր էր։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԱԴՈՆՑԻ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

—

(Арменія въ эпоху Юстиняна, политическое состояніе на основѣ нахарарства Н. Адонцо)

Վերոյիշեալ ընդարձակ աշխատութիւնը Ն. Ադոնցը ներկայացրել էր Պետերբուրգի համալսարանին՝ մագիստրոսութեան աստիճան ստանալու։ Ապրիլի 5-ին տեղի ունեցաւ դիսերտացիայի պաշտպանութիւնը՝ մեծ բազմութեան ներկայութեամբ, գլխաւորապէս հայերից. կային մասամբ և օտար ազգերից, ի միջի այլոց՝ Կովկասին յայտնի՝ Փոխարքայի նախկին օգնական Կրիժ-Գիրէյը։

Օպպօնենտներ—հակաճառողներ—ֆակուլտետը նշանակել էր յայտնի պրոֆ. ակադեմիկ Մառին և նրա օգնական իշխան Ջավախովին։

Նիստը բացեց դեկան Ժուկօվսկին ժամը 1-ին. առաջ կարդացվեց Ադոնցի կարճ կենսագրութիւնը և նրա՝ մինչև վերջի աշխատութիւնը՝ գրուածքների ցուցակը։ Ցետոյ հրաւիրվեց մագիստրանտը ամբիոն։

Նախ քննադատութիւնը սկսեց պ. Մառը շատ երկարօրէն և լրջօրէն, ցոյց տալով վերոյիշեալ աշխատութեան թէ թերի և թէ արժանաւոր կողմերը, ի միջի այլոց՝ ցոյց տալով մէկ հատուածի սխալ թարգմանութիւնը գրաբար հայերէնից ռուսերէնի։ Քանի որ այդ քննադատութիւնը մասնագիտական բնաւորութիւն ունէր, այդ պատճառով մենք անձեռնհաս ենք համարում մեզ ծանրանալ նրա վրա. բայց բոլորին նկատելի էր մէկ բան, որ յարգելի պրոֆեսորն առհասա-

թիւ շատ լրջօրէն և խոտորէն էր վերաբերվում իր ժամանակակից վերաբերեալ աշխատասիրութիւններին զանց չառնելով ոչ մի քննութիւն և արժանաւորութիւն, ինչպես մենք տեսանք Մարոյի և Աղոնցի աշխատասիրութիւնների ընտրութեան ժամանակ։

Ի վերջոյ յարգելի գիտնականի աշխատանքը յայտարարեց, որ Աղոնցի աշխատանքը լրիւ գիտական [illegible] է, որը ցոյց է տալիս հեղինակի մէջ մեծ էրուդիցիա և լուրջ պատրաստութիւն։ [illegible]

Երկրորդ համեմատարդը [illegible] էր, որը նոյնպես երկարօրէն քննեց Աղոնցի աշխատասիրութիւնը [illegible]

[illegible]

(монография), [illegible]

Բժ. Բ. Ազատեան.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Մոսկվա, 10 մայիսի

[illegible]

Նախագահ՝ Կ. Ժամհարեան

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՇՈՒՇԻ-ԳԱՆՁԱԿ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Ինչպէս ցոյց է տրված մեր [illegible] 20, 23 և 24 րդ համարներում, [illegible] 1907 թ. նոյեմբերի 1-ը 8865 ր. 81 կ.։

1907 թ. նոյեմբերի 1-ից մինչև 1909 թ. յունվարի 1-ը [illegible] 22,981 ր. 26 կ., [illegible] չութեան իրաւասութեան տակ եղել է 31,847 ր. 7 կ.։

Մ ո ւ տ ք.—Պ. պ. Դ. Աւան-Իւզբաշեանից 5700 ր., Ա. Ղուկասեանից 4000 ր., տիկ. Հ. Ազամեանից 2800 ր., Մ. Ի. Դոլուխանեանից 1000 ր., «Արամազդ» ընկ. 1000 ր., Նոր-Ո՛րգինչ քաղաքի հայ հասարակութիւնից 400 ր., բժ. Զախարբէգեանից 200 ր., Ի. Իշխանեանից 71 ր. 80 կ., Ջէվանշիրի գաւառապետ իշխան Ջանդիերուց 40 ր., ոստիկանապետ Սագնեվից 20 ր.։ Բացի այդ նուէրներից վարչութեանս իրաւասութեան տակ գտնվող Բագուի Նպաստամատոյց յանձնաժողովի գումարից վերցված է 7500 ր., ℅ վարչութեան և Նպաստամատոյցի գումարված փողերից առ 1-ն յունվարի 1909 թ. 884 ր. 92 կ.։

Ե լ ք.—Խանքենդ աւանից մինչև Ղաբարդլուի ձորը բանող արտելներին վճարված է 8832 ր. 58 կ., Ցեխ-ձորի ջրանցքի կապալառուին վերջնական հաշիւ և կամուրջի գլխի հողակոյտը կառուցանելու համար վճարված է 2160 ր. 8 կ., Սէյդիշէնի և Խնածախի կամուրջների հաշւին կապալառու Զ. Բալասեանցին տրված է պայմանագրով 3075 ր. 53 կ., ճանապարհի հետազոտութեան ծախքեր եղել են 327 ր. 18 կ., գործիքների համար ծախսված է 470 ր. 66 կ., վառօդի և պատրոյգի 320 ր. 85 կ., վարչութեան գրասենեակի ծախքեր եղել են 14 ամսվայ ընթացքում 493 ր. 6 կ., պօստի և հեռագիրների ծախքեր 114 ր. 39 կոպ., ծառայութեան համար զանազան ժամանակներում ուղարկված անդամների և հսկիչների ճանապարհածախք եղել է 312 ր. 30 կ., գծի վրա վիրաւորված բանւորների ժամանակաւոր օժանդակութիւն և հիւանդանոցում բժշկութեան համար և նրանց ընտանիքներին կերակրելու տրված է 393 ր. 15 կ., Խաչէն գետից մինչև Ջանեաթաղ և Ղարը-քեօրփու մօտ մայիս ամսում պ. գաւառապետ իշխան Ջանդիերի աջակցութեամբ աշխատանքի դուրս բերած գիւղացիների շինած մօտ 12 վերստ հողամասի համար տրված է հացի փող և ձառայողների ռոճիկներ 4226 ր. 74 կ. (իւրաքանչիւր մշակին տրված է 4 ֆունտ թխած հաց, իսկ մշակներ բան են արել մօտաւորապէս մայիսի մէկից մինչև քսանը, օրական հազար հոգի), գծի վրա տեխնիքական և վարչական մասերում ծառայողների և ճանապարհի պլանները կազմող խմբակին ռոճիկ է տրված 8027 ր. 27 կ., ընդամենը 28,753 ր. 79 կ., որը դուրս գալով եղած 31,847 ր. 07 կոպէկից, մնում է դրամարկղում առ 1-ն յունվարի 1909 թիւ 3093 ր. 28 կ.։

Ճանապարհի շինութեան դրութիւնը այս է.

Շինութեան սկզբից, այսինքն 1906 թիւ յուլիս ամսից մինչև նոյեմբերի 1-ը 1907 թ. Խանքենդ աւանից մինչև Գետաշէն շինված է եղել 130 վերստ գծից մօտաւորապէս 90 վերստ հողային, կիրճային և մասամբ էլ քարային ճանապարհ, իսկ նոյեմբերի 1-ից 1907 թ. մինչև 1-ն յունվարի 1909 թ. շինվել է թէ արտելների և թէ գիւղացիների աջակցութեամբ մօտաւորապէս 20 վերստ, որից երեք վերստը պինդ քար է եղել և շինվել է վառօդով, իսկ մնացեալը հողային և կիրճային։

Ընդհանուր գիծը Շուշուց մինչև Գանձակ միացնելու համար հարկաւոր է շինել այսուհետև մօտաւորապէս 5 վերստ քարամաս, որից երեք վերստը Ղաբարդլուի ձորակում (Ջէվանշիրի գաւառում), երկու վերստ էլ Երբէջ գիւղում (Գանձակի գաւառում) և 13 վերստ մօտաւորապէս տեղ-տեղ հողային ճանապարհ և երկու մեծաւուն կամուրջներ, մէկը Սէյդիշէնում, որին արդէն ձեռնարկված է, միւսը, Կարարդլու գետի վրա, և մի քանի մանր և էժանագին կամուրջներ և լաղօկներ, որոնց շինարարական նիւթերը ներկայումս պատրաստվում են։

Այդ թերութիւնները լրացնելուց յետոյ կառքերը և սայլերը կարող են չորային ժամանակներում ազատ երթևեկել Շուշուց մինչև Գանձակ. ասում ենք՝ չորային ժամանակներում, որովհետև ճանապարհի գիծը մշտապէս դարձնելու համար հարկաւոր է քարել կամ գիւղական միջոցներով (натуральною повинностью) կամ զէմստվօյի գումարներով, մի աշխատանք, որի իրաւունքը պատկանում է տեղական նահանգական իշխանութեան։

Տալով այս համառօտ հաշիւը, վարչութիւնը կոչ է անում այն բարերար անհատներին և քաղաքների հայ հասարակութիւններին, որոնց թւում կան և Գանձակ, Ասխաբադ, Մերվ և Տաշքենտ քաղաքները, որոնք դեռ չեն պատասխանել վարչութեանս բազմաթիւ գրաւոր դիմումներին, և այն անհատներին, որոնք իրանց խոստացածը կամ լրիւ չեն տուել, կամ դեռ խոստացած գումարը չեն վճարել, չը խնայել իրանց նպաստները, որպէսզի կարելի լինի աւարտել այդ հսկայ շինութիւնը, որին սպասում են տասնեակ հազար անհամբերապէս քայքայված հայ գիւղացիները և Գանձակի ու Շուշու հայ հասարակութիւնը, այլապէս՝ դժուար կը լինի լրացնել շինութեան թերութիւնը վարչութեան դրամարկղում մնացած քիչ գումարով։

Ծ ա ն օ թ ո ւ թ ի ւ ն.—Առաջին՝ վարչութեան գումարից տրված է քաղաքացիների հայկական մասի կարիքների համար զանազան ժամանակներում, որը դեռ չէ ստացված, փոխարինաբար 1786 ր. 94 կոպէկ, ե ր կ ր ո ր դ՝ պահեստում գտնվում է վառօդ և պատրոյգ 320 ր. 85 կ., ցեմենտ 800 ր., ե ր ր ո ր դ՝ զանազան ժամանակներում ստացված գումարների մեծ մասը կանգ չէ առել երկար միջոց, որպէսզի տոկոսներով շատանան, այլ շարունակ գործադրվել են. չ ո ր ր ո ր դ՝ տոկոսի աւելացումով, ընդհանուր գումարի մէջ մտնում է 635 ր. 46 կ.—Նպաստամատոյցի դրամարկղից այս տեղեկագրի մէջ, հ ի ն գ ե ր ո ր դ՝ ճանապարհի գծի շինութիւնը ներկայումս շարունակվում է Կարարդլուի ձորակի քարամասերում, արտելական խմբերով, որի մէջ կան հայեր, յոյներ և թուրքեր։

Վարչութիւն

Շուշի, 15 ապրիլի

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

16 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ցանկարծամահ եղաւ Պետական Դումայի անդամ Պերգամենտը։

Բագւում արտակարգ պահնորդական դրութիւնը երկարում է մէկ ամսով ևս, այսինքն մինչև 1909 թ. դեկտ. 6-ը։

Հրատարակվեց Բարձրագոյն հրաման յանուն ֆինլանդական գեներալ-նահանգապետ Բէկմանի՝ բանալ Նորին Մեծութեան անունից յունիսի 1-ին (Նոր տոմարով) նշանակված ֆինլանդական մեծ իշխանութեան սէյմը։

Օրվայ ընթացքում խոլերայով հիւանդացան 2, մեռաւ 1 հոգի։

Հարցապնդումների մասնաժողովը Դումայի ընդհանուր ժողովին ներկայացրեց ռուս ժողովրդի միութեան մասին ուղղված հարցապնդումը։

ՄՕՍԿՎԱ։ Նահանգական ատեանը զէմստվային ձայնաւորների ընտրողական ցուցակից հանեց առաջին Դումայի Նախագահ Մուրօմցէվի անունը։

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ։ Փակվեց հնազանդների համագումարը։

ԺԵԼԵԶՆՕՎՕԴՍԿ։ Բացվեց բժշկական սէզօնը։

ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿ։ Կովկասեան լեռնային վարչութիւնը Էլբրուսի գլխին 12,000 ֆուտ բարձրութեան վրա ձեռնարկեց օդերևութաբանական կայարանի կառուցման։

ՕԴԵՍՍԱ։ Բացվեց բժշկական սէզօնը Լիմանում։

ԿԵՄՄԵՐՆ։ Բացվեց հանքային ջրերի սէզօնը։

ՆՕՎՕՉԵՐԿԱՍԿ։ Գող-ձկնորսների և պահակ զինւորների մէջև տեղի ունեցաւ հրացանաձգութիւն։ Ձկնորսները փախան։

ԿԱԼԿԱԹԱ։ Երկաթուղային երթևեկութիւնը Հարաւային Հնդկաստանում շատ անկանոն է կատարվում Մադրասի գծի գործադուլի պատճառով։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ։ Մայիսի 27-ին նշանակված է պարլամենտի արտակարգ նիստը։

ԲԵՐԼԻՆ։ Ցերեկով արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ Ֆօն-Շէնը և ֆրանսիական հաւատարմատարը ստորագրեցին մի արձանագրութիւն, որով երկու կառավարութիւնները իրանց ցաւակցութիւնն են յայտնում այն վարմունքի առիթով, որպիսին յայտնի եղաւ Կազաբլանկի գործի վերաբերութեամբ միջնորդ դատարանի որոշումով։

ՊԱՐԻԶ։ Պօստային և մարդատար հաղորդակցութիւնը Ֆրանսիայի, Կօրսիկայի և Թունիսի միջև ապահովելու համար մինիստրների խորհուրդը որոշեց նաւագնաց ընկերութիւնների տրամադրութեան տակ դնել որոշ թւով ծովային զինւորներ։

17 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բօրսային գները Լօնդօնի վրա 94 ր. 20 կ., Բեռլինի՝ 48 ր., Ամստերդամի՝ 77 ր. 85 կ., չեկերը Լօնդօնի վրա՝ 94 ր. 60 կ., Պարիզի՝ 37 ր. 60 կ., Ամստերդամի՝ 78 ր. 35 կ. Կօպէնհագէնի՝ 52 ր. 10 կ.։

ՍԱՐԱՏՕՎ։ Խոշոր կարկուտը մեծ վնասներ է տուել գաւառում ցանքսերին։

ՄՕՍԿՎԱ։ Եկան և հանդիսաւորութեամբ ընդունվեցին սլաւօն հիւրերը։

ԿՐՕՆՇՏԱԴՏ։ Եկաւ պրօֆ. Մէչնիկօվը, դիտեց ծովային հիւանդանոցը և ժանտախտի լաբօրատորիան։ Քաղաքը ընտրեց նրան պատուաւոր քաղաքացի և որոշեց նրա պատկերը կախել դումայում։ Բժիշկների ընկերութիւնը ընտրեց նրան պատուաւոր անդամ։ Նրա պատւին տեղի ունեցաւ ճաշ։

ՄՕՍԿՎԱ։ Եկւոր սլաւօն հիւրերի մասնակցութեամբ կայացաւ մի նիստ սլաւօնական կուլտուրայի ընկերութեան մասնակցութեամբ։ Արտասանվեցին բազմաթիւ ճառեր, որոնք յանգում էին այն իրողութեան, որ սլաւօնները իրանց գալստեամբ ապացուցեցին իրանց ցանկութիւնը աւելի սերտ կերպով կապվելու ռուս ժողովրդի հետ։

ՍՕՖԻԱ։ Երէկ գերմանական դեսպան բարօն Ռոմբէրգը յանձնեց իր հաւատարմագրերը Ֆերդինանդ թագաւորին։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Պուշկինա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Կ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Վճարը 50 կ.։ Ջքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ԲԺՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Հիւանդների բաժանմունքով

Թիֆլիս, Ելիզավետինսկայա փ., 79, հեռ. 1026.
Հիւանդների ընդունելութիւն ամեն օր.

ՄԻՔ. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը միզասեռական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդ. (երկուշ., չորեքշ., ուրբ.)։
Ի. Ն. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը ջղային և ներքին հիւանդութիւններ։
Մ. Պ. ԿԻՄՕՆՏ—առ. ժ. 11—12-ը վիրաբուժական հիւանդութիւններ։
Ս. Ա. ԼԻՒՐԻ—առ. ժ. 11—12-ը քթի, բգի և ականջի հիւանդութիւններ։
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ—առ. ժ. 10—11-ը ներքին և երեխաների հիւանդութիւններ։
Մ. Ե. ՄՋԱՐԵՈՒԼՕՎ—ցեր. ժ. 1—2-ը կաշուի և սիֆիլիսի հիւանդութիւններ (երեքշ., հինգշ., շաբաթ)։
Լ. Մ. ՄՕՆԻՆ—ցեր. 1—2-ը կանանց հիւանդ. և մանկաբարձ.։

Բժշկութիւն էլեքտրականութեամբ, մասսաժով և հիպնօզով։ Միկրօսկօպիական, բակտերիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ։ Ծաղկի պատուաստում։ Ծծմայրերի քննութիւն։ Վճարը խորհրդի համար 50 կոպէկ։ Օպերացիաները և համախորհուրդները ըստ համաձայնութեան։ Հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է թէ ընդհանուր և թէ առանձին սենեակներից։

(կ. ե. ու.) 236. 100—21

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ռուսական Ջուլֆայում
շուկայի կենտրոնում
Ծ Ա Խ Վ Ո Ւ Մ Է
գաստրօնօմիայի առաջնակարգ
ԽԱՆՈՒԹ
Ունի վստահելի ապառողներ։ Պայմանների մասին դիմել՝ Джульфа (Эрив. губ.), Степану Бадалянцу. (կ. ե. հ.) 448. 3—2

Թիֆլիսից մեկնելու պատճառով
ծ ա խ վ ու մ է
ՄԱՆՐՈՒՔԻ ԽԱՆՈՒԹ
Օլգինսկայա փող., տ. Սեմեօնովի, № 18.
(կ. ե. հ) 444. 3—2

Ակկերմանի հայոց եկեղեցու համար
ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է
հաճելի ձայնով և փորձված
ՏԻՐԱՑՈՒ
Տարեկան 240 ռուբ. ռոճիկ և արդիւնք։ Դիմել՝ Аккерманъ, священ. Е. Априлянъ.
(ե. շ.) 458. 2—1

Բ. Հ. Կ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱՅԻ հրատարակութեամբ լոյս տեսաւ և վաճառվում է գունաւոր, շքեղ հրատարակութեամբ
ՈԳԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
Նկարը, 62×40 ս. մեծութեամբ։ Գինն է 75 կոպէկ։ Գումարով գնողներին ՄԵԾ ԶԻՋՈՒՄ։ Ցանկացողները կարող են դիմել՝ Баку, К-ра Бакинскаго Армянскаго Культурнаго Союза.
(կ. հ.) 446. 3—1

„ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ“
գրախան. վաճառվում են
(Тифлисъ, книжн. магаз. «ГУТТЕНБЕРГЪ»)
Շիտանեան, Ղարիբ աշուղ, Հայ իրական կեանքից առնված—50 կ.
Շողի բաջու նամակը, Շուշվայ-դալի կնանոց—50 կ.
Տնային բժշկարան, 2 հատոր, 104 պատկերներով, կազմեց ակադեմիկ Թարխանօվ, հրատար. բժ. Բաբայեանի, կազմ.—3 ր.
Հայաստանի քարտէզը, գունաւոր, կտաւի վրա—50 կ.
Նոր-Բայազէտի կամ Գեղարքունիքի քարտէզ—40 կ.
Խոհարարուհի, ձեռնարկ կերակուր պատրաստելու, Թ. Ա.—50 կ.
Խոհարարական դասագիրք, Ռոտինեանի—1 ր.
Ամեն մարդ իր բժիշկը, Անգլ. թարգմ. Վարժապետեան—1 ր.
Կովկասեան հանքային ջրեր, Ն. Տէր-Աւետիքեանի—10 կ.
Մելիք եւ Քլիզեն, վէպ, տօքտ. Փաշայեան—10 կ.
Նախամարդու կեանքը պատկերազարդ, Լունկեվիչի—15 կ.
Հայոց եկեղ. ծխակ. տարրակ. ուսումն. ծրագիրը—40 կ.
Հացահատիկներ (Մարդային կուլտուրան), Գ. Ղարագեօզեանի—5 կ.
Կնոջ հոգեբանութիւնը, Հանրիի—80 կ.
Պատմութիւն քաղաքակրթութեան, Սենիէբօսի, Թարգմ. Մ. Նարաբեանի—1 ր.
453. 1—1

«ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ» գրախանութում
վաճառվում է
Բժշկապետ Ա. Քաթանեանի
ԱՂԻՔՆԵՐԻ ՃԻՃՈՒՆԵՐ ԵՒ ՆՐԱՆՑԻՑ ԱՌԱՋԱՑԱԾ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ,
25 նկարներով, 40 երես, գինն է 10 կոպ.։ Գաւառացիները կարող են ուղարկել պօստի մարկաներ՝ 12 կոպ.։
454. 2—1

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
1909 թ. յունիսի 1-ից
„ՈՒՂԻ“
Քաղաքական, հասարակական և տնտեսական շաբաթաթերթի
Բաժանորդագինը. Բագու՝ մինչև տարվայ վերջը 2 ր., Բագուից դուրս՝ 2 ր. 50 կ., արտասահման՝ 3 ր., հատով՝ 7 կոպ.։
Հասցէն՝ Баку. Типографія Н. А. Эриванцова, Редакціи «УГИ». Դրամ և ապահովագրած նամակներ ուղղել՝ Баку. уголъ Прачешной и Молоканск. ул., домъ Кусиса, зубному врачу Мартиросу Каграманянцу.
(շ. ե.) 439 2—2

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ
Գրասենեակից Դ. Զ. ՍԱՐԱՋԵՎ Թիֆլիսում

Մեր ֆիրմայի հռչակով ԿԱՄԵՆԱԼՈՎ ՕԳՏՎԵԼ՝ մի քանի համանուն և ուրիշ ֆիրմաներ վաճառքի են հանել զտված օղի և այլ խմիչքներ մեր էտիկէտներին և ապրանքագրոշմին միանգամայն նմանեցրած էտիկէտներով և ապրանքագրոշմով պ. պ. սպառողներին մոլորեցնելու նպատակով։
Մի քանիսները նոյն իսկ չեն քաշվել էտիկէտների վրա նշանակել խոշոր տառերով Դ. Զ. Սարաջէվ, իսկ մանրատառ, համարեա չը նկատվող ժակագրութեամբ՝ ՆԱԽԿԻՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐ։
Հետևաբար գրասենեակը խնդրում է մեր ապրանքը կաղանջելուց ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ դարձնել անուան, հօրանուան և ազգանուան սկզբնատառերի վրա՝ Դ. Զ. ՍԱՐԱՋԵՎ, միայն առանց «ՆԱԽԿԻՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐ» յաւելուածի, նոյնպէս և գործարանային դրոշմի վրա՝ «ՎԱՅՐԻ ՈՉԽԱՐ ԺԱՅՌԻ ՎՐԱ։
(ե. կ.) 362. 25—8

200 ՌՈՒԲԼԻ ՆՈՒԷՐ ԵՆՔ ՏԱԼԻՍ

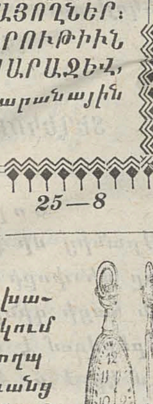

ով ապացուցի, թէ մեր ապրանքը չէ համապատասխանում գնին։ 12 ր. տեղ միայն 3 ր. 95 կ. ուղարկում ենք 10 անհրաժեշտ, արժէքաւոր իր. 1) սև պողպ տղամ. անկէր կամ կանանց ցիլինդ., 40 ժ. մէկ, առանց բանալիի լարվող ժամացոյց, բոպէ առ բոպէ ճշգած, 8 տարվայ երաշխաւորութեամբ. 2) գեղեցիկ, չը սևացող շղթայ. 3) նոյնպիսի նորաձև բրելօկ. 4) զամշէ պարկ, ժամաց. փչանալուց պահելու. 5) կաշուէ նորաձև քսակ 6 բաժ., հարթ և գրպանում պահելու խիստ նպաստաւոր. 6) շահաւէտ նորոյթ—ամերիկակ. անվտանգ «Սանիտա» ածելի, որով ամեն մարդ առանց որևէ պատրաստութեան կարող է անվնաս և շատ հեշտ սափրվել. 7) սափրվելու վրձին. 8) նիկէլի քսոս. 9) ածելին սրելու փոկ. 10) գեղ. Դուբլէ—մատանի «Օպօալ» քարով։ Այս բոլոր իրերն ուղարկում ենք միայն 3 ր. 95 կ., 2 գարնիտ. 7 ր. 40 կ., պատուէրն ստանալուն պէս, վեր. վճ. և առանց կանխավճ.։ Նոյնպիսի գարնիտ., աւելի լաւ մեխանիզմ ժամացոյցով, 4 ր. 50 կ., 2-ը 8 ր. 50 կ.։ 1—2 գարնիտ. ճանապ. 40 կ. (Սիբիր 75 կ.)։ Հասցէն՝ Т-во «ЗАРЯ», Варшава 23. Վերոյիշեալ գարնիտ. փակ ժամացոյցով 1 ռուբ. աւելի։
(25, 3) (В. 26251) 335. 3—3